

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Světlana Kubišová

Právní úprava chovu koní

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

Katedra práva životního prostředí

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 20. prosince 2017

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 146 414 znaků včetně mezer.

Světlana Kubišová

V Praze dne

Děkuji panu doc. JUDr. Vojtěchu Stejskalovi, Ph.D., vedoucímu mé diplomové práce za cenné připomínky a účinnou pomoc při zpracování.

OBSAH

Úvod	7
1 Postavení zvířat v občanském právu	11
1.1 Postavení zvířat v občanském právu do roku 2014.....	12
1.2 Postavení zvířat v občanském právu po roce 2014.....	14
1.3 Kategorizace zvířat dle občanského práva.....	20
2 Veterinární požadavky na chov koní	23
2.1 Povinnost vakcinace a vyšetření koní.....	26
2.2 Veterinární podmínky pro svody koní.....	27
3 Požadavky zákona na ochranu zvířat proti týrání týkající se chovu koní	29
3.1 Týrání koní a jezdecký sport.....	31
3.2 Ochrana koní jakožto hospodářských zvířat a zvířat v zájmových chovech	34
3.3 Právní aspekty ochrany koní při usmrcování.....	36
3.4 Právní aspekty ochrany koní při přepravě	37
4 Právní úprava chovu koní z pohledu plemenářského zákona	40
4.1 Označování a evidence koní.....	41
4.2 Uznaná chovatelská sdružení a plemenné knihy.....	42
4.3 Genetické zdroje koní.....	46
4.4 Výběr zvířat do plemenitby.....	50
4.5 Hodnocení a kvalifikovaný odhad plemenných hodnot.....	53

5	Organizační zabezpečení chovu koní, včetně orgánů státní správy	56
	5.1 Ministerstvo zemědělství.....	57
	5.2 Státní veterinární správa.....	58
	5.3 Česká plemenářská inspekce.....	60
	5.4 Ústřední evidence koní.....	62
6	Organizace jezdeckého sportu	63
	6.1 Česká jezdecká federace a Mezinárodní jezdecká federace.....	63
	6.2 Organizace dostihového sportu.....	65
	6.3 Organizace westernového sportu.....	66
7	Občanskoprávní odpovědnost v chovu koní	68
	7.1 Odpovědnost za škodu způsobenou zvířeti.....	68
	7.2 Odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem.....	70
8	Odpovědnost za přestupky a trestné činy	74
	8.1 Chov koní a trestní zákoník.....	75
	8.2 Odpovědnost za přestupky dle zákona na ochranu zvířat proti týrání.....	79
	8.3 Odpovědnost za přestupky dle veterinárního zákona a plemenářského zákona.....	82
	Závěr	85
	Seznam použitých pramenů a literatury	89

Úvod

Chov koní je jeden z nejrozšířenějších fenoménů poslední doby. Jezdectví zažívá nevídaný boom, probíhá rozvoj hipoturistiky a volnočasových aktivit spojených s koňmi. Stejně tak raketově narůstá počet koní – vždyť jen od roku 2002 do roku 2014 narostl počet koní na více než dvojnásobek – ze zhruba 38 tisíc kusů na 82 tisíc kusů.¹ Rychlý rozvoj zájmu o koně a jezdeckví s sebou nese zvýšená rizika – příliv laiků s potencionálně nedostatečnými informacemi o etologii a potřebách koní, nepřiměřené využívání koní v oblasti podnikání v agroturistice k nasycení zvýšené poptávky po ježdění a podobně.

Z tohoto důvodu se chci v této diplomové práci zabývat právní úpravou chovu koní v České republice, a to od obecného postavení zvířete v českém právu, veterinárních požadavků na chov koní, ochranu koní proti týrání, plemenitbu koní, organizaci chovu koní a jezdeckého sportu obecně a v neposlední řadě úpravou odpovědnosti za škodu, která doznala s přijetím nového občanského zákoníku velkých změn. Opomenuta nebude ani úprava odpovědnosti za trestné činy a přestupky, které bude věnována poslední kapitola. První a sedmá kapitola jsou tedy občanskoprávně zaměřené, zatímco základem pro kapitoly druhou, třetí a čtvrtou budou tři stěžejní zákony zabývající se úpravou chovu koní – a to zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, a zákon č. 154/2000, o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon). Pátá kapitola se pak věnuje organizaci státní správy v chovu koní, šestá kapitola je pak rozsahem o něco méně obsáhlá a věnuje se organizaci jezdeckého sportu v České republice. Má diplomová práce je pak uzavřena kapitolou o odpovědnosti za trestné činy a přestupky.

V první kapitole se budu, jak již název napovídá, věnovat právní úpravě postavení zvířat, se zřetelem k jejich zvláštní povaze jakožto tvorů oplývajícími vlastním vnímáním, schopností projevit svou vůli a pociťovat bolest či vyjádřit emoce. Vzhledem k rozsahu

1 Příloha: Chov koní. *Časopis Náš chov*. 2015/1.

kapitoly, kterou by bylo možno použít jako samostatné téma diplomové práce, bude největší díl mé pozornosti věnován soukromoprávní úpravě, a reflexi změn, které na tomto poli přinesl zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (nový občanský zákoník). V jednotlivých podkapitolách se budu věnovat obecnému postavení zvířat v soukromém právu a úpravě vlastnických práv ke zvířatům. Deliktní odpovědnosti bude věnována samostatná kapitola. Veřejnoprávní úprava bude zmíněna okrajově, a to jako doplněk k úpravě občanskoprávní.

Druhá kapitola již bude praktičtěji zaměřena - je věnována jednak obecně veterinárnímu zákonu a rozбором jeho ustanovení, tak konkrétními povinnostmi dopadajícími na chovatele koní. Specifické veterinární podmínky stanovené pro svody koní budou popsány v samostatné podkapitole.

Třetí kapitola bude věnována zákonu na ochranu zvířat proti týrání, který ve svém § 4 odst. 1 pod písmeny a) až w) vymezuje formy týrání zvířat. Nebudu zde podávat kompletní výčet, věnovat se budu pouze těm, které jsou ve vztahu ke koním z nějakého důvodu kontroverzně přijímány, či je považuji za užitečné zmínit. Zákon na ochranu zvířat proti týrání neobsahuje žádné speciální ustanovení o týrání koní či koňovitých, budu tedy vycházet z všeobecných forem týrání zvířat, která budou aplikována na koně – a to s důrazem na jezdecký sport. V této kapitole bude užita komparativní metoda se švýcarskou právní úpravou ochrany zvířat proti týrání, která je v mnoha ohledech velmi pokroková a jako první na světě zahrnuje i ochranu specificky zaměřenou na aktuální problémy spojené s týráním koní v rámci jejich jezdeckého využití.

Čtvrtá kapitola bude zřejmě rozsahem nejširší, a to jednak z důvodu mnoha ustanovení plemenářského zákona, vztahující se na koňovité, a také z důvodu toho, že se jedná o oblast mého osobního zájmu. Samostatnou podkapitolu si jistě zaslouží způsob označování a evidence koní, jelikož každý koňovitý na území Evropské unie musí být řádně zaevidován, přičemž jsou předepsány způsoby slovního popisu a označování koní. Dále se budu věnovat uznaným chovatelským sdružením a plemenným knihám koní, vedených na území ČR, s důrazem na národní plemena koní (tedy ta, která byla na našem území vyšlechtěna), samostatnou podkapitolu pak věnuji i genetickým zdrojům koní, a tedy ochraně a udržování vybraných plemen koní za účelem uchování biodiverzity. Dalším

tématem pak bude výběr zvířat do plemnitby, a to na příkladech několika řádů plemenných knih. Spíše okrajově bude pojednáno také o využívaných způsobech odhadu plemenných hodnot koní.

Pátá kapitola bude věnována organizaci chovu koní v ČR, a to včetně orgánů státní správy, které na tomto úseku uplatňují své pravomoci. Věnovat se chci jak organizaci chovu koní z hlediska historického, tak současného. Z významných orgánů státní správy blíže pojednám o Ministerstvu zemědělství, Státní veterinární správě, České plemenářské inspekci a Ústřední evidenci koní, které plní klíčovou úlohu v oblasti chovu koní, a seznámím čtenáře s jejich úkoly a s prostředky, kterými disponují k jejich plnění.

Šestá kapitola je věnována organizaci jezdeckého sportu v ČR, a to včetně mezinárodních organizací jezdeckého sportu. Rozebrána tedy bude nejen Česká jezdecká federace, ale i Mezinárodní jezdecká federace, a to včetně historického vývoje a disciplín jezdeckého sportu, které jsou jimi pořádány. Z organizací zajišťující provoz dostihového sportu nelze nezmínit Jockey Club České republiky a Českou klusáckou asociaci. Okrajově bude také zmíněna vznikající organizační struktura westernového sportu, která je zatím poněkud roztroušená.

Předposlední, sedmou kapitolou, se symbolicky vracíme zpět na začátek, k občanskoprávnímu základu, tentokrát však k oblasti úpravy práva na náhradu škody, a to způsobenou zvířeti, a způsobenou zvířetem. První a předposlední kapitola mé diplomové práce tak nemají společný pouze občanskoprávní rozměr, ale vzhledem ke změnám v postavení zvířete v českém právním řádu spolu úzce souvisejí i obsahově.

Osmá, a tím také poslední kapitola, je věnována odpovědnosti za trestné činy a přestupky. V podkapitole věnované trestnímu právu budu podrobně rozebírat trestné činy týrání zvířat, zanedbání péče o zvíře z nedbalosti a šíření nakažlivé nemoci zvířat. Struktura kapitoly o přestupcích kopíruje tři stěžejní zákony v chovu koní, které byly podrobně rozebrány v kapitolách předchozích – tedy zákon na ochranu zvířat proti týrání, veterinární zákon a plemenářský zákon. Vzhledem ke změnám souvisejícím s přijetím nového

přestupkového zákona (respektive zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich) nabídnu také menší náhled na změny v oblasti správního trestání.

Závěrem této diplomové práce bych pak chtěla souhrnně shrnout klady a zápory platné právní úpravy chovu koní, případně též prezentovat svú návrhy na zlepšení situace.

1 Postavení zvířat v občanském právu

„Pro sféru práva zvířata dlouho v podstatě „neexistovala“. Právo nechránilo zvířata jako živé bytosti, ale znalo např. ochranu vlastnického práva, jehož předmětem mohlo být i zvíře. Tady však šlo o ochranu vlastníka a jeho práva, nikoli o zájmy zvířete. Od dob římského práva byla zvířata řazena mezi tzv. věci v právním smyslu - to vyjadřovalo jejich právní status.“² Postavení zvířat jako věcí v právním slova smyslu přetrvávalo v právním řádu České republiky až do roku 2014, kdy byl nabytím účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen nový občanský zákoník), tento princip modifikován.

Teorie práva tradičně rozlišuje prvky právních vztahů, kterými jsou subjekt, objekt a obsah právního vztahu. Subjektem právních vztahů je zjednodušeně řečeno ten, komu jsou právními normami ukládány práva a povinnosti. Zvířatům tradičně přísluší postavení objektu právních vztahů, což znamená, že se na ně mohou vztahovat určitá práva a povinnosti, které právní normy adresují subjektům práva, ale samy o sobě nemohou činit právní jednání nebo být pachateli deliktu, a podobně.³

Nežli budu pokračovat v dalším výkladu, bylo by vhodné definovat pojem zvířete. Jedinou legální definicí pojmu „zvíře“ v současné době obsahuje zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, kde: „pro účely tohoto zákona se rozumí zvířetem každý živý obratlovec, kromě člověka, nikoliv však plod nebo embryo.“⁴ Z této definice tedy vyplývá,

2 MÜLLEROVÁ, Hana. Zvířata a paragrafy. *Akademie věd ČR: Edice Věda kolem nás* [online]. Národní 18, 116 00 Praha 1 – Nové Město: Středisko společných činností AV ČR, v. v. i., pro Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i., 2015, [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://www.vedakolemnas.cz/miranda2/m2/sys/galerie-download/VKN_31web.pdf

3 MÜLLEROVÁ, Hana. Mohou mít zvířata práva? Vývoj konceptu právní subjektivity a právní postavení zvířat. *Právník*. 2012/10. ISSN 0231-6625.

4 § 3 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

že za zvíře nejsou považováni bezobratlí, a že se tedy zákon na ochranu zvířat proti týrání na bezobratlé nevztahuje, a to s výjimkou pokusných zvířat, za která jsou dle zákonné dikce považováni i živí hlavonožci.⁵ Výše zmíněná definice je tedy jediným výslovným vymezením pojmu zvíře v českém právním řádu, a proto se používá nejen pro účely zákona na ochranu zvířat proti týrání, ale všeobecně, nevyplývá-li z konkrétního zákonného ustanovení, že pojem má být interpretován v jiném rozsahu.⁶

1.1 Postavení zvířat v občanském právu do roku 2014

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen starý občanský zákoník) neobsahoval žádná zvláštní ustanovení, svědčící o zvláštní povaze zvířat, a zvíře tedy bylo považováno za movitou věc. Zvímřatům byla poskytována ochrana jako objektům užívaným lidmi, a hlavní důraz byl kladen spíše na ochranu vlastnického práva⁷.

Jak již bylo řečeno, zvířata byla považována za movité věci, a proto se na ně vztahovala pravidla jako na ostatní věci, a mohla tedy být předmětem vlastnického práva, přičemž vlastník byl oprávněn s věcí nakládat dle libosti – mohl věc prodat, ztratit, opustit a podobně.⁸ Opuštění zvířete, které občanské právo jakožto opuštění věci nezakazovalo, by však bylo v rozporu se zákonem na ochranu zvířat proti týrání, konkrétně s § 6, kde je stanoveno, že nikdo nesmí zvíře opustit, má-li v úmyslu se tímto zvířete zbavit nebo zvíře vyhnat. Jedinou výjimkou z tohoto pravidla je možnost vypuštění zvířete do jeho

5 § 3 písm. j) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

6 MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9, s. 311.

7 MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9, s. 135.

8 KESSLER, Tomáš. *Přestává být zvíře věcí? Aneb krátký exkurz do právní úpravy zvířat v novém občanském zákoníku* [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/prestava-byt-zvire-veci-aneb-kratky-exkurz-do-pravni-upravy-zvirat-v-novem-obcanskem-zakoniku-82444.html>

přirozeného prostředí (tzv. *reintrodukce*), a to za předpokladu, že to umožňuje stav zvířete a přírodní podmínky.

Pokud došlo k nálezu ztracené věci (a tedy i ztraceného či opuštěného zvířete), stanovil starý občanský zákoník, že nálezce je povinen věc vrátit vlastníkov. Byl-li vlastník věci neznámý, nálezce byl povinen odevzdat nalezenou věc obci, a pokud se původní vlastník nepřihlásil do šesti měsíců od odevzdání nalezené věci obci, nabyla obec k této věci vlastnického práva. Stejně pravidlo přiměřeně dopadalo i na věci opuštěné.⁹ V praxi mohlo toto ustanovení činit potíže při nálezu zvířete, neboť obec byla povinná se o nalezená zvířata starat (k tomuto účelu jsou obcemi zřizovány útulky pro opuštěná a nalezená zvířata), přičemž nového majitele mohlo zvíře získat až po uplynutí relativně dlouhé šestiměsíční lhůty.

Jelikož zvíře bylo považováno za movitou věc, existovala možnost jejich exekučního postihu. Toto platilo až do novely občanského soudního řádu v roce 2013, kdy v § 322 OSŘ byli domácí mazlíčci zařazeni mezi věci, které jsou vyloučeny z exekuce, respektive nepodléhají výkonu rozhodnutí. Jedná se však pouze o domácí mazlíčky, nikoli o zvířata hospodářská či o zvířata v zájmovém chovu. Z hlediska možného zabavení koní se tedy na situaci nic nezměnilo, jak dokládá i poměrně nedávný případ exekuční dražby koní z Rousínova.¹⁰

Jediným ustanovením starého občanského zákoníku, výslovně ustanovující odlišný právní režim pro zvířata, byl § 599, týkajících se vad na věci. Stanovoval, že kupující musí uplatnit vady u prodávajícího bez zbytečného odkladu, a soudně se lze domáhat práva z odpovědnosti za vady jen tehdy, jestliže byly vady vytčeny do šesti měsíců od převzetí. Z tohoto pravidla byly stanoveny výjimky pro krmiva, kdy vady musel kupující vytknout do tří týdnů od převzetí věci, a vady zvířat bylo možné vytknout nejdéle do šesti týdnů od

9 § 135 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

10 BÁČOVÁ, Petra. Nový občanský zákoník na exekučním postihu zvířat nic nemění (21.10.2013). In: *Exekutorská komora ČR* [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1371-novy-obcansky-zakonik-na-exekucnim-postihu-zvirat-nic-nemeni-21-10-2013>

převzetí věci.¹¹ Starý občanský zákoník tedy přeci jen uznával specifiku zvířat, alespoň co se týká oblasti odpovědnosti za vady.

Na příkladu koní si můžeme ukázat členění vad, které používal občanský zákoník z roku 1964 – zákon rozlišoval vady na vady zjevné a skryté. Za zjevnou vadu byla považována taková vada, kterou mohl kupující zjistit obvyklou pozorností při prohlídce věci, v tomto případě koně. Mohlo se jednat o chybějící oko, silné kulhání, a podobně. To, zda kupující koně prohlédl či nikoli nehrálo při posuzování roli, vada musela být běžnou prohlídkou zjistitelná. U těchto vad zjevných nešlo práva z odpovědnosti za vady vůbec uplatňovat. Naproti tomu vady skryté byly ty, které byly prohlídkou zjistitelné jen pro odborníka či znalce – například veterináře. V případě koně se mohlo jednat o vady srdečního rytmu, artrotické nálezy na končetinách a podobně. Pouze u těchto vad skrytých bylo možné práva z odpovědnosti za vady uplatňovat.¹²

Zmínila jsem tedy hlavní oblasti právní úpravy postavení zvířat v českém právu před rokem 2014, a nyní se můžeme věnovat změnám, které přinesl nový občanský zákoník.

1.2 Postavení zvířat v občanském právu po roce 2014

Nový občanský zákoník zcela změnil pohled na právní postavení zvířat, když stanovil, že: *„živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.“*¹³ Důvodová zpráva uvádí, že nový občanský zákoník se snaží o tzv. dereifikaci zvířat, to znamená, že zvířata vymaňuje z tradičního římskoprávního pojetí “bučících nástrojů“, a zvíře nadále nemá být považováno za věc v právním smyslu. Inspiraci důvodová zpráva uvádí v ostatních evropských úpravách a všeobecným rozvojem

11 § 599 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

12 PETERKOVÁ, Markéta. Paragrafy okolo koupě koně. In: *Equichannel.cz* [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/paragrafy-okolo-koupe-kone>

13 § 494 zákona č. 89/2014, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

organizací na ochranu práv zvířat.¹⁴ Důraz má být kladen i na ochranu citové vazby mezi zvířetem a jeho pánem, a k ochraně zvířete před stresem při změně majitele. Jako příklad důvodová zpráva uvádí rozpor s povahou zvířete jako živého tvora při předání psa zástavnímu věřiteli jakožto zástavy, kdy by pes, lpící na pánovi, špatně snášel péči cizí osoby.¹⁵

To, že živá zvířata nejsou nadále věcmi v právním slova smyslu, však zásadní praktický dopad zřejmě mít nebude, neboť ustanovení o věcech se na ně budou i nadále používat obdobně. Zvířata mohou být i nadále předmětem vlastnického práva osob a nová právní úprava neznamená, že by zvířata nebylo možné prodat či darovat, jen je třeba posoudit, zda určité právní jednání neodporuje povaze zvířete jakožto živého tvora. Samozřejmě je třeba také posuzovat, zda konkrétní druh zvířete vůbec může být předmětem vlastnického práva i z hlediska veřejnoprávní úpravy.¹⁶

Jaký by byl postup v případě právního jednání, které by odporovalo povaze zvířete jako živého tvora? V takovém případě by bylo právní jednání v rozporu se zákonem, a tudíž neplatné. Nový občanský zákoník rozlišuje neplatnost absolutní a relativní. Absolutně neplatné právní jednání je neplatné od svého počátku, ze zákona. Na absolutně neplatné právní jednání se hledí, jakoby nikdy nebylo učiněno. Naproti tomu relativní neplatnost znamená, že tuto neplatnost musí dotčená osoba namítnout. Pokud není neplatnost právního jednání namítána, jedná se o platné právní jednání.¹⁷ V případě právního jednání

14 Konsolidovaná verze důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku, [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> s.120

15 Konsolidovaná verze důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku, [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> s.120

16 MÜLLEROVÁ, Hana. Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník. *České právo životního prostředí*. Česká společnost pro právo životního prostředí, 2014/1. ISSN 1213-5542.

17 KOBEDA, Kryštof. *Vady právních jednání podle nového občanského zákoníku* [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/vady-pravnich-jednani-podle-noveho-obcanskeho>

odporujícího povaze zvířete jakožto živého tvora se bude jednat pouze o relativní neplatnost. O absolutně neplatné právní jednání by šlo tehdy, pokud by toto právní jednání odporovalo povaze živého tvora v takové intenzitě, že by narušovalo veřejný pořádek, nebo se zjevně přičilo dobrým mravům, anebo bylo od počátku nemožné.¹⁸

Bude zajímavé sledovat, jak tyto pojmy bude vykládat judikatura, a zda se k pojmu “povaha zvířete“ vůbec bude vyjadřovat. Je však jisté, že pojem “povaha“ neodpovídá jeho významu v běžné řeči, jakožto charakterovým vlastnostem, ale tomu, že zvíře jako živý tvor je schopno cítit bolest, podléhat stresu, je nadáno smyslovým vnímáním a podobně.¹⁹ Tomuto výkladu povahy zvířete jako živého tvora odpovídá i to, že okruh zvířat je ze soukromoprávního hlediska širší, než udává zákon na ochranu zvířat proti týrání (pro připomenutí – zákona na ochranu zvířat proti týrání charakterizuje zvíře jako živého obratlovce odlišného od člověka, který není plodem či embryem).²⁰ Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku naproti tomu uvádí, že pro soukromoprávní úpravu je nutno pojem zvíře vztahovat na obratlovce i bezobratlé, hodnotícím kritériem je, zda mohou vnímat bolest či stres.²¹

Rozdílné není však jen pojetí zvířete, zásadních změn se dočkala i úprava nálezu. Nově se rozlišuje nález věci a nález zvířete. Tato změna se v praxi dotýká hlavně psů a koček, kteří jsou nejčastějšími druhy nalezených zvířat. Vzhledem k rostoucí populaci koní

zakoniku83966.html

18 MÜLLEROVÁ, Hana. Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník. *České právo životního prostředí*. Česká společnost pro právo životního prostředí, 2014/1. ISSN 1213-5542.

19 PETERKOVÁ, Markéta. Nový občanský zákoník a právní postavení zvířete. In: Equichannel.cz [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/novy-obcansky-zakonik-a-pravni-postaveni-zvirete>

20 § 3 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

21 Konsolidovaná verze důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku, [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> s.120

a jejímu rychlému stárnutí je možné, že bude častěji docházet i k nálezům koní, jejichž majitelé se k nim ve lhůtě stanovené právním předpisem nepřihlásí. Koneckonců problém tzv. *unwanted horses* je v zahraničí poměrně velkým problémem, a to z důvodu značné nákladnosti péče o stárnoucí či jinak nechtěné koně jsou pro jejich majitele. S problémy s vypouštěním koní do přírody či do stád jiných majitelů koní se potýkají hlavně v USA, kde bylo v některých státech zakázáno posílat koně na jatky, a tak se nyní potýkají s problémem ilegálních porážek či přímo vypouštění koní do volné krajiny či do ohrad jiných majitelů koní.²²

Občanské právo po roce 2014 obsahuje vlastní kategorizaci zvířat, které se budu podrobněji věnovat v další podkapitole. Pro pochopení změn v právní úpravě nálezu zvířete si pro zjednodušení v souladu s důvodovou zprávou jasně vymezím, že kůň je zvíře domácí. Domácí zvíře je totiž takové, jehož celý druh se přidružuje člověku buď ve většině případů (zpravidla), nebo ve volné přírodě vůbec nežije. Kůň je důvodovou zprávou výslovně jmenován jako druh, který ve volné přírodě nežije vůbec.²³ Pro domácí zvířata a zvířata v zájmovém chovu je také v § 1048 nového občanského zákoníku založena právní fikce derelikce, neboli opuštění zvířete. Ta se zakládá tehdy, je-li z okolností zjevný úmysl domácího zvířete se zbavit nebo jej vyhnat. Následkem této fikce derelikce zvířete je pak to, že původní vlastník zvířete pozbývá vlastnické právo ke zvířeti. Zvíře se tímto opuštěním nestane divokým zvířetem, ale zvláštní právní kategorií, tzv. zvířetem bez pána. Zvíře bez pána si pak může kdokoli zákonným způsobem přivlastnit.²⁴ Opuštění zvířete je však, stejně jako v předchozí právní úpravě, v rozporu s předpisy veřejného práva (viz výše).

22 Majitelé koní v USA vypouštějí kvůli nákladům zvířata do přírody. In: *EnviWeb* [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.enviweb.cz/clanek/priroda/73953/majitele-koni-v-usa-vypousteji-kvuli-nakladum-zvirata-do-prirody>

23 Konsolidovaná verze důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku, [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> s.276

24 KESSLER, Tomáš. *Přestává být zvíře věcí? Aneb krátký exkurz do právní úpravy zvířat v novém občanském zákoníku* [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/prestava-byt-zvire-veci-aneb-kratky-exkurz-do-pravni-upravy-zvirat-v-novem-obcanskem-zakoniku-82444.html>

V případě nálezů zvířete se v souladu s § 1051 nového občanského zákoníku předpokládá vlastníkův úmysl si vlastnictví ponechat, a nálezce má povinnost jej vrátit vlastníkov. Nálezce tak není oprávněn nalezenou věc bez dalšího považovat za opuštěnou a přivlastnit si ji (s výjimkou výše zmíněné fikce opuštění domácího zvířete).²⁵ Při nálezů zvířete, u kterého je zjevné, že mělo vlastníka (tj. je například označeno tetováním, výžehem či mikročipem), ale vlastníka nelze z okolností zjistit, oznámí nálezce nález obci.²⁶ Vzhledem k povinnosti registrace koní, oslů a jejich kříženců ve veřejném právu by neměl u nálezů koně být problém vlastníka vypátrat, každý kůň má totiž být označen buď slovním popisem a mikročipem, nebo výžehem, případně obojím (podrobnosti stanoví jednotlivé řády plemenných knih), a majitel takto označeného koně je veden v Ústřední evidenci koní ČR (dále jen ÚEK).

Oproti staré právní úpravě byly u nálezů zvířete určeného k zájmovému chovu zkráceny lhůty nutné k nabytí vlastnického práva. Nepřihlásí-li se původní vlastník zvířete, nabývá nově vlastnického práva ke zvířeti nálezce, nikoli obec, a to po uplynutí dvou měsíců od nálezů zvířete.²⁷ Pokud nálezce obci prohlásí, že nemá o nalezené zvíře zájem, má obec svěřit nalezené zvíře neodvolatelně do péče osoby, která provozuje útulek pro zvířata. Pokud se stávající vlastník o zvíře nepřihlásí do čtyř měsíců od doby svěření zvířete do péče, provozovatel útulku pro zvířata je oprávněn se zvířetem volně nakládat.²⁸

V případě nálezů neoznačeného hospodářského zvířete (důvodová zpráva uvádí příklad neoznačeného koně či prasete), však toto zkrácení lhůt neplatí. Vlastnické právo původního vlastníka je v tomto případě chráněno stejně jako u neživých věcí, a nálezce tak ke zvířeti nabyde vlastnického práva až po uplynutí roční, respektive tříleté lhůty.²⁹

25 § 1051 zákona č. 89/2014, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

26 § 1058 odst. 1 zákona č. 89/2014, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

27 § 1059 odst. 1 zákona č. 89/2014, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

28 § 1059 odst. 2 zákona č. 89/2014, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Jako důvod ke zkrácení lhůt k nabytí vlastnického práva k nalezenému zvířeti je uváděna ekonomická náročnost péče o zvíře, nikoli zvláštní povaha zvířete. Nový občanský zákoník uvádí jako zdroj inspirace k tomuto kroku švýcarský občanský zákoník (ZGB).³⁰

Co se týče možného exekučního postihu zvířat, nenastanou zřejmě v praxi oproti předchozí právní úpravě žádné změny, zákaz zabavení domácích mazlíčků byl zanesen do občanského právního řádu s účinností od 1. ledna 2013, jak jsem již uvedla výše. Domácí mazlíčky (psy, kočky) exekučně postihnout nelze, důraz je kladen na zamezení emočního stresu zvířete. V případě koní zřejmě žádná změna s novým občanským zákoníkem nenastane, neboť u nich se stres z odloučení od pána příliš očekávat nedá.³¹ Exekutorská komora České republiky na toto téma vydala tiskové prohlášení, v němž přímo zmiňuje neměnnost dosavadní úpravy i po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku: „*Ačkoliv jsou domácí mazlíčci podle aktuálně platného občanského zákoníku věcmi, exekučně je postihnout nelze. Jsou zákonem specifikovanou výjimkou. Chystaná úprava předpisu se tohoto pravidla nijak nedotkne,*“ *shrnuje prezident Exekutorské komory Jiří Prošek.*³²

Velkou změnou oproti předchozí právní úpravě je prodloužení lhůty k vytknutí vady, která byla uvedena v § 599 odst. 1 OZ 1964 a kde bylo stanoveno, že práva z odpovědnosti za vady zvířat lze uplatnit u soudu pouze tehdy, byly-li vytknuty ve lhůtě šesti týdnů od převzetí zvířete. Jednalo se o tedy o tzv. prekluzivní lhůtu, při jejímž neuplatnění práva z

29 MÜLLEROVÁ, Hana. Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník. *České právo životního prostředí*. Česká společnost pro právo životního prostředí, 2014/1. ISSN 1213-5542.

30 Konsolidovaná verze důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku, [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> s.277

31 PETERKOVÁ, Markéta. Nový občanský zákoník a právní postavení zvířete. In: Equichannel.cz [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/novy-obcansky-zakonik-a-pravni-postaveni-zvirete>

32 BÁČOVÁ, Petra. Nový občanský zákoník na exekučním postihu zvířat nic nemění (21.10.2013). In: Exekutorská komora ČR [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1371-novy-obcansky-zakonik-na-exekucnim-postihu-zvirat-nic-nemeni-21-10-2013>

vady věci zanikly.³³ Nově se tedy na koně zřejmě bude vztahovat dvouletá odpovědnost za vady, přičemž tato vada nemusela vzniknout již před prodejem. Vzhledem k obecnému výkladovému pravidlu o zvláštní povaze zvířete je však možné, že judikatura stávající šestitýdenní lhůtu vyloží jako odpovídající povaze zvířete.³⁴ Vzhledem k tomu, že valná většina koní je užívána k jezdeckým účelům, může nastat problém, zda nedostatečná výkonnost či špatná jezditelnost koně je způsobena vadou zvířete či nedostatky jezdce. V případě, že by s novým občanským zákoníkem byla “záruční lhůta“ na koně vykládána judikatorně jako dvouletá, stavilo by to prodávající do nelehké situace, kdy by měli přijímat nazpět zvíře, které nemůže sloužit jezdeckým účelům z důvodu charakterových vad, které však mohly vzniknout nevhodným ježděním nového majitele. Také mnoho chorob koní (například pohybového aparátu) může být vyvoláno prací na nevhodném povrchu, nadměrně zatěžující pohybový aparát koně, případně nevhodným krmením a podobně. Z tohoto hlediska se tedy případná dvouletá lhůta k vrácení koně pro vady nejeví být pro praxi vhodným a použitelným řešením.

1.3 Kategorizace zvířat dle občanského práva

Nový občanský zákoník nezměnil jen právní postavení zvířete, ale zavedl i novou, soukromoprávní kategorizaci zvířat. Základem je dělení na domácí a divoká zvířata, přičemž divoká zvířata jsou ta, jejichž celý druh žije převážně ve volné přírodě, byť někteří jedinci mohou být chováni v zajetí. Domácí zvířata naproti tomu náleží ke druhu, který buď ve volné přírodě nežije vůbec a je chován pouze člověkem, nebo většina jedinců tohoto druhu je chována člověkem.³⁵ Jak je již uvedeno výše, je v důvodové zprávě k novému

33 ŠVESTKA, Jiří a SPÁČIL, Jiří a ŠKÁROVÁ, Marta a HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6.

34 PETERKOVÁ, Markéta. *Nový občanský zákoník a právní postavení zvířete*. In: Equichannel.cz [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/novy-obcansky-zakonik-a-pravni-postaveni-zvirete>

35 MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9, s. 396.

občanskému zákoníku kůň výslovně zmíněn jako zvíře domácí. Z tohoto hlediska se zdá být zajímavým projekt obecně prospěšné společnosti Česká krajina, který znamená vysazení divokých koní v bývalém vojenském prostoru v Milovicích. Jedná se o plemeno exmoorský pony, jehož někteří zástupci žijí polodivoce v Exmoorském národním parku.^{36 37} Obecně prospěšná společnost Česká krajina koně prezentuje jako samostatný divoký druh, a dokonce uvádí, že jsou tito koně vzácnější než panda velká.³⁸ V rámci taxonomie³⁹ je v rámci druhu *Equus caballus* (domácí kůň) rozlišován jediný divoký poddruh *Equus caballus przewalskii* (kůň Převalského). Dříve byl mezi divoké koně řazen vyhynulý tarpan (*Equus ferus ferus*), ale jeho existence byla v posledních několika desetiletích zpochybnována a nově byl tedy z taxonomie vyřazen. Těžko lze tedy exmoorské poníky považovat za opravdu divoká zvířata.

Zvláštní kategorií divokých zvířat jsou pak zvířata zajatá a zkrocená. Zajaté zvíře je to, které je chováno člověkem a mechanické překážky (ohrady, klece) mu brání v útěku. Naproti tomu zkrocené zvíře se u svého pána zdržuje samovolně, nebo se k němu alespoň pravidelně vrací.⁴⁰ Toto dělení má v rámci občanského práva význam pro úpravu přivlastnění, když v rámci tohoto dělení zákon rozlišuje okamžik, kdy se zvíře stane zvířetem bez pána. Získá-li zajaté zvíře svobodu a vlastník jej nestíhá nebo nehledá ve snaze jej znova zajmout, a zvíře není nijak označeno, stává se zvířetem bez pána. Je-li však

36 History of the Exmoor Pony. The Exmoor Pony Society [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.exmoorponysociety.org.uk/history-of-the-exmoor-pony-.html>

37 Exmoor's Wildlife. *Exmoor National Park* [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.exmoor-nationalpark.gov.uk/Whats-Special/wildlife>

38 Vzácnější než panda. Divokých koní z Exmooru zbývají poslední dva tisíce. *Česká krajina* [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.ceska-krajina.cz/1625/vzacnejsi-nez-panda-divokych-koni-z-exmooru-zbyvaji-posledni-dva-tisice/>

39 *Animal Diversity Web* [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://animaldiversity.org/accounts/Equus_caballus/classification/#Equus_caballus

40 MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9, s. 396

označeno takovým způsobem, že lze vlastníka zjistit (výžeh, mikročip), zvířetem bez pána se vůbec nestane, bez ohledu na to, zda vlastník podniká kroky k nalezení a odchycení.⁴¹ Nestíhá-li vlastník zkrocené zvíře, a ono se po dobu šesti týdnů k vlastníkovi nevrátí, stává se zvířetem bez pána. Zvíře bez pána si pak smí přivlastnit na soukromém pozemku vlastník tohoto pozemku, a na veřejném statku kdokoli.⁴²

Nový občanský zákoník také rozlišuje kategorii zvířat chovaných, která se podobá definici zvířat v lidské péči obsaženou v zákoně na ochranu zvířat proti týrání. Kategorii zvířat chovaných pak tvoří všechna zvířata domácí a ze zvířat divokých zvířata zajatá a zkrocená. Samotná kategorie zvířat chovaných se pak rozpadá do podkategorií. Těmi jsou zvířata hospodářská a zvířata v zájmovém chovu. Toto dělení také odpovídá zákonu na ochranu zvířat proti týrání, kdy rozlišovacím kritériem je účel chovu. Zvířata hospodářská jsou chována výlučně k hospodářskému prospěchu, zvířata v zájmovém chovu buď jen pro potěšení, nebo hospodářský účel jejich chovu není účelem hlavním.⁴³

Do kategorie hospodářských zvířat řadí nový občanský zákoník také dobytek. Ten je zmíněn v § 1275, upravující služebnost průhonu, konkrétně odstavce 2 příslušného paragrafu zakazuje zřízení služebnosti průhonu dobytka na lesních pozemcích. V důvodové zprávě je pak uvedeno, co se rozumí pod pojmem dobytek. Pojem dobytek se pak nemá vztahovat na koně, mezky, muly a osly, kteří sice spadají do kategorie hospodářských zvířat, ale nemají být řazeni mezi dobytek, a to z důvodu tradice i moderních trendů agroturistiky a hipoturistiky.⁴⁴

41 § 1046 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

42 § 1047 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

43 MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9, s. 396-397

44 Konsolidovaná verze důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku, [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

2 Veterinární požadavky na chov koní

„Veterinární zákon č. 166/1999 Sb. stanoví požadavky veterinární péče na chov a zdraví zvířat a na živočišné produkty, upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob, soustavu, působnost a pravomoc orgánů vykonávajících státní správu v oblasti veterinární péče, jakož i některé odborné veterinární činnosti a jejich výkon.“⁴⁵

Důležitou součástí veterinárního zákona (tj. zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů) jsou legální definice některých pojmů a také samostatná kategorizace zvířat, která se liší od pojetí v občanském právu, jak byla uvedena v předchozí kapitole. V § 3 veterinárního zákona, který upravuje základní pojmy, je jako chovatel definován každý, kdo zvířata vlastní, drží, nebo je pověřen se o ně starat, bez ohledu na dobu trvání tohoto stavu.⁴⁶ Chovatelem dle veterinárního zákona není tedy jen majitel zvířete, případně dokonce pouze ten, kdo provádí plemenitbu zvířat.

Ve veterinárním zákoně je obsažena definice hospodářského zvířete. Podle ní jsou hospodářskými zvířaty ta, která jsou převážně využívána k chovu, výkrmu, práci a dalším hospodářským účelům. Zejména se za ně považuje skot, prasata, ovce, kozy, koně, osli a jejich kříženci, drůbež, běžci, králíci, kožešinová zvířata, zvěř ve farmovém chovu, ryby a jiní vodní živočichové, včely a včelstva.⁴⁷ Kuň je tedy dle této definice považován za zvíře hospodářské.

45 STEJSKAL, Vojtěch a Martin LESKOVJAN (eds.). *Člověk a zvíře - v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0, s. 19.

46 § 3 odst. 1 písm. a) zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů

47 § 3 odst. 1 písm. c) zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů

Speciální kategorií, kterou definuje veterinární zákon, jsou v rámci hospodářských zvířat zvířata jateční, kterými zákon rozumí ta hospodářská zvířata, která jsou určena k porážce a jatečnímu zpracování, a jejichž maso má být určeno k lidské spotřebě.⁴⁸ Počet koní porážených na jatkách se pohyboval mezi lety 1989 a 2012 okolo 400 až 1000 kusů ročně, a má spíše klesající tendenci, jak uvádí i portál Ministerstva zemědělství eAGRI⁴⁹. I přes tato poměrně nízká čísla lze však koně klasifikovat i jako jateční zvířata.

Veterinární zákon ve svém § 4 stanovuje obecné povinnosti chovatelů zvířat, jako je například povinnost: „*chovat zvířata způsobem, v prostředí a podmínkách, které vyžadují jejich biologické potřeby, fyziologické funkce a zdravotní stav a předcházet poškození jejich zdraví.*“⁵⁰ Tato povinnost je jedinou povinností chovatele zvířat dle veterinárního zákona, vztahující se k naplňování biologických a fyziologických potřeb zvířat. Všechny ostatní povinnosti uvedené v § 4 spíše rozvádějí péči o zdravotní stav zvířat, přičemž se jedná například o povinnost sledovat zdravotní stav zvířat a poskytnout jim veterinární pomoc, bránit šíření nakažlivých onemocnění zvířat, poskytnout součinnost při provádění nařízených vyšetření, odběrů vzorků či vakcinace, dodržovat právní předpisy Evropské unie a u chovatelů psů, jezevců a lišek zakotvuje povinnost očkovat chovaná zvířata proti vzteklině.

V § 5 odst. 1 stanovuje veterinární zákon další povinnosti pro chovatele hospodářských zvířat, a tedy i koní, která jsou odlišná od obecných povinností chovatelů zvířat. Jedná se například o povinnost zabezpečit provádění zdravotních zkoušek a vyšetření, povinnost čistit, dezinfikovat a deratizovat ustájení chovaných zvířat, používat

48 § 3 odst. 1 písm. d) zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů

49 Přehled porážených koní od roku 1989. In: *Portál eAGRI - resortní portál ministerstva zemědělství* [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/241221/Prehled_porazenych_koni_od_roku_1989_a_pocty_konfiskovanych_koni_na_jatkach_v_roce_2010___2012.pdf

50 § 4 odst. 1 písm. a) zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů

k napájení jen zdravotně nezávadnou vodu, v případě rozšíření choroby zavést karanténní opatření, a tak dále. V praxi hojně dochází k porušování § 5 odst. 1, písm. e), který stanovuje povinnost podávat zvířatům pouze ty léčivé přípravky, které byly schváleny podle tohoto zákona, a pouze v souladu s pravidly pro jejich používání při poskytování veterinární péči.⁵¹ Konkrétně dochází k častému porušování těchto pravidel u preparátů na odčervení koní, jejichž výdej je v České republice vázán na předpis veterinárního lékaře. Naproti tomu v USA není jejich výdej nikterak regulován, a tak mnoho majitelů koní objednává tyto přípravky přes internet – není složité objevit nabídky na společnou koupit odčervovacích past, či přímo prodej přípravků v inzerci.⁵² Motivací, která vede majitele koní k tomuto kroku, je mimo snahy ušetřit i to, že odčervovací přípravky s některými látkami, které jsou dostupné v zahraničí (například *oxfendazol* či dříve *pyrantel pamoát*) nejsou v ČR registrovány. K obecnému rozšíření napomáhá i to, že odčervení není vyžadováno ani při přesunu ani při závodech či svodech, a zpravidla nebývá do průkazu koně zaznamenáváno, nelze tedy dohledat, jaký přípravek (a zda vůbec) byl použit, a zda byl vydán na základě veterinárního předpisu.

Veterinární zákon dále upravuje veterinární požadavky pro obchodování se zvířaty. Pro umožnění obchodu se zvířaty je nutno, aby zvířata pocházela z registrovaného hospodářství, které je pod státním veterinárním dozorem, na které nebylo vyhlášeno žádné omezující nebo zakazující veterinární opatření, které se vztahuje na zvířata daného druhu. Dále musejí být zvířata samozřejmě zdravá, splňující veterinární požadavky na obchodování s nimi a musejí být označena podle plemenářského zákona. Musí je provázet veterinární osvědčení, popřípadě jiný průvodní doklad.⁵³ Bližší podmínky stanovuje vyhláška č. 382/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na obchodování se zvířaty a o

51 § 5 odst. 1 písm. e) zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů

52 ŠVEHLOVÁ, Dominika a Jan KOŽÍŠEK. Odčervím i vaše koně. Equichannel.cz [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/odcervim-i-vase-kone>

53 § 28 odst. 1 písm. a) zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů

veterinárních podmínkách jejich dovozu ze třetích zemí, a to konkrétně v oddíle “Veterinární požadavky na koňovité určené k obchodování“ (tj. § 19 a následující). Tato vyhláška stanovuje například povinnost klinického vyšetření koňovitých 48 hodin před odesláním, či zákaz obchodu s koňovitými, pocházejících z hospodářství, kde byla nařízena mimořádná veterinární opatření.

2.1 Povinnost vakcinace a vyšetření koní

K provedení veterinárního zákona je Ministerstvem zemědělství vydávána každoročně metodika kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace. V rámci těchto metodik bývají vždy stanoveny povinné úkony hrazené ze státního rozpočtu a povinné úkony hrazené chovatelem zvířat, obě tyto kategorie se dále dělí na vakcinace proti nákazám a kontrolu zdraví. V platné metodice na rok 2017 (dokument č. j. 58015/2016-MZE-17210) není stanovena žádná povinná vakcinace proti nákazám pro koňovité. V oblasti kontroly zdraví je zavedena kontrola pro infekční anémii koní, nakažlivou metritidu koní, hřebčí nákazu, západonilskou horečku koní a infekční artritidu koní. Většinou se uplatňují u zvířat určených k plemenitbě.

U plemenných hřebců určených pro inseminaci čerstvým či mraženým spermatem je ze státního rozpočtu hrazeno sérologické vyšetření na infekční anémii koní a infekční artritidu koní před odběrem spermatu, a dvakrát v týdenním intervalu vyšetření na nakažlivou metritidu koní. Plemenným hřebcům působícím ve střediscích pro odběr spermatu a odběrových místech je před zahájením odběrové sezóny hrazeno sérologické vyšetření na hřebčí nákazu. U stanovených kategorií klisen (např. jalových, po zmetání či zapuštěných dodatečně pozitivně zjištěnými hřebci) je ze státního rozpočtu hrazeno vyšetření na nakažlivou metritidu koní. Ze státního rozpočtu je hrazeno sérologické a virologické vyšetření na západonilskou horečku koní, pokud zvířata projevují příznaky nákazy.⁵⁴

54 Metodika kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace 2017, část II. Povinné úkony hrazené ze státního rozpočtu, oddíl B 7 – ochrana zdraví koňovitých. *Portál Státní veterinární správy ČR* [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/Methodika-kontroly->

Mezi povinné úkony hrazené chovatelem zvířat patří vyšetření na infekční anémii koní pro všechny koně starší 12 měsíců, kteří se přemísťují mimo území kraje, s tím, že toto vyšetření nesmí být starší 6 měsíců. Platí tedy pravidla obdobná pro svody koní. Dále je povinným úkonem hrazeným chovatelem vyšetření na nakažlivou metritidu koní pro plemenné hřebce působící v přirozené plemenitbě, a to vždy před začátkem připouštěcí sezóny, a při změně chovatele či hospodářství. Pro nakažlivou metritidu koní u klisen je stanoveno, že klisny s hříbaty, původně zapuštěné hřebcem s negativními výsledky vyšetření, mohou být zapuštěny bez předchozího laboratorního vyšetření. V případě, že by klinické vyšetření objevilo změny, musí být klisna vyšetřena před prvním zapuštěním v sezóně.⁵⁵

2.2 Veterinární podmínky pro svody koní

Svodem zvířat se podle § 3 odst. 1, písm. e) veterinárního zákona rozumí: „soustředění hospodářských zvířat různých chovatelů na určeném místě a k určenému účelu, jde-li o evidovaná zvířata podle plemenářského zákona“.⁵⁶ Jelikož všichni koňovití musí být evidováni dle plemenářského zákona a neexistuje žádná možnost chovat koně neevidovaného v Ústřední evidenci koní, veškeré sportovní či chovatelské akce s koňmi spadají pod definici svodu koní. Státní veterinární správa vydává veterinární podmínky pro svody koní, aktuálně je platná verze od 4. června 2015. Ve výše zmíněných veterinárních podmínkách pro svody koní je vyžadováno, aby byl kůň vakcinován proti influenze koní (chřipce koní), podle platného vakcinačního schématu udaného výrobcem. Poslední

zdravi-zvirat-a-narizene-vakcinace-na-rok-2017.pdf

55 Metodika kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace 2017, část II. Povinné úkony hrazené chovatelem zvířat, oddíl B 17 – ochrana zdraví koňovitých. *Portál Státní veterinární správy ČR* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/Methodika-kontroly-zdravi-zvirat-a-narizene-vakcinace-na-rok-2017.pdf>

56 § 3 odst. 1, písm. e) zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů

vakcinace musí být provedena nejpozději sedm dní před konáním svodu.⁵⁷ Tato právní úprava není nikterak výjimečná či přísná. V případě závodů pořádaných pod záštitou FEI (*Fédération Equestre Internationale* – Mezinárodní jezdecká federace) je vyžadováno očkování proti chřipce koní ne starší 6 měsíců, bez ohledu na vakcinační schéma udané výrobcem vakcíny, které bývá obvykle delší (v rozmezí 6 – 12 měsíců dle konkrétního přípravku).

V souvislosti s výskytem infekční anémie koní v Maďarsku, Rumunsku a Německu, byly ke dni 4. června 2015 změněny podmínky pro povinná vyšetření koní na infekční anémii. „*V ČR je dnes povinnost vyšetřovat na infekční anemii hřebce jedenkrát ročně před odběrem spermatu a všechny koně starší dvou let při jejich přemístění mimo území kraje. Podle až doposud platných vzorových podmínek pro svody koní bylo při těchto akcích rovněž u koní starších dvou let vyžadováno vyšetření na infekční anemii koní, které nesmělo být starší než 24 měsíců. Na základě nepříznivé nálezové situace mění SVS od dnešního dne tyto podmínky. Pořadatelé, kteří budou od nynějška žádat SVS o veterinární podmínky pro pořádanou akci (závody, soutěže, výstavy, atd.), budou muset na základě nových pravidel doložit, že vyšetření není starší 6 měsíců.*“⁵⁸ Vzhledem k výskytům ohnisek anémie koní v Maďarsku, Řecku a Rumunsku i v roce 2017 tato podmínka stále trvá, a i pro závody a svody pořádané v roce 2017 je vyžadováno vyšetření na infekční anémii koní ne starší než 6 měsíců.

57 Bod 3 písm. a Veterinárních podmínek pro svody koní, ve verzi platné od 4. června 2015 [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/404128/podminky_kone_2015_06_04.pdf

58 Stanovisko SVS k rostoucímu výskytu infekční anémie koní v okolních státech. Státní veterinární správa [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/svs/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2015_stanovisko-svs-k-rostoucimu-vyskytu-anemie-koni.html

3 Požadavky zákona na ochranu zvířat proti týrání týkající se chovu koní

Problematika ochrany zvířat proti týrání je v České republice upravena zákonem č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání. Tento zákon je dělen do sedmi částí, které upravují jednotlivé aspekty ochrany zvířat proti týrání. Část první, obecná ustanovení, stanovuje účel zákona, podle kterého je nutné chránit zvířata jakožto živé tvory schopné vnímat bolest a utrpení, a to před týráním, poškozováním jejich zdraví a bezdůvodným usmrcením, a to bez ohledu na to, zda byly způsobeny úmyslně či z nedbalosti.⁵⁹ Mimo zákazu týrání zvířat je v zákoně také obsažen zákaz propagace týrání zvířat, a to konkrétně v § 2 odstavci 2 zmíněného zákona.

Zákon na ochranu zvířat proti týrání je také jakousi zásobárnou pojmů a legálních definic, jako je například v první kapitole této diplomové práce zmiňovaná definice zvířete, jenž je jedinou legální definicí tohoto pojmu v českém právním řádu. Mimo to obsahuje také definice volně žijícího zvířete, zvířete v lidské péči, opuštěného zvířete, toulavého zvířete a podobně. Volně žijící zvíře náleží dle definice ke druhu, jehož populace se v přírodě udržuje samovolně, zatímco zvíře v lidské péči je závislé na péči člověka. Je tedy zjevné, že koně (mimo divokého koně Převalského, případně též exmoorské pony v Mílovicích) patří mezi zvířata v lidské péči. Zákon také definuje pojem “chovatelské zařízení“, a to jako prostory, které slouží k provozování činnosti se zvířaty, ať již se jedná o stavby, budovy či volné prostranství, které nemusí být zcela oploceno či zastřešeno.⁶⁰

Pro účely této diplomové práce je nejdůležitějším rozlišením dělení na zvířata hospodářská a zvířata v zájmovém chovu. Na rozdíl od veterinárního zákona, zákon na ochranu zvířat proti týrání rozlišuje zvířata podle účelu jejich chovu. V jednotlivých kategoriích jsou sice vyjmenovány jednotlivé druhy zvířat, ale jedná se jen o demonstrativní

59 § 1 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

60 § 3 písm. v) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

výčet. Hospodářské zvíře je v zákoně definována jako zvíře, které je chováno pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže či kožešin, nebo pro jiné hospodářské či podnikatelské účely. Zejména je to skot, prasata, ovce, kozy, koně, osli a jejich kříženci, drůbež, králíci, kožešinová zvířata a zvěř. Také zvířata ve farmovém chovu, ryby a geneticky modifikovaná zvířata jsou řazena do demonstrativního výčtu hospodářských zvířat.⁶¹ Zvíře v zájmovém chovu je pak to, které je chováno v domácnosti, jeho chov slouží zájmové činnosti člověka, slouží člověku jako společník. Hospodářský efekt tedy u zvířete v zájmovém chovu není hlavním účelem chovu.⁶²

Další kategorií, do které je možné zařadit koně, je kategorie zvířat pokusných. Pokusným zvířetem se dle zákonné definice rozumí každý živý obratlovec, který má být použit k pokusům. Pokusným zvířetem je také samostatně se živící larvální forma nebo plod v poslední třetině prenatalního vývoje, nebo i v ranějším stadiu vývoje, pokud má být umožněno zvířeti žít nad rámec tohoto stadia vývoje, a v důsledku provedených pokusů jej pravděpodobně postihne trvalé poškození, bolest, utrpení nebo strach.⁶³ Ačkoli není využití koní jakožto pokusných zvířat časté, není ani zcela vyloučeno. Dle tabulky s přehledem druhů zvířat a jejich spotřeby k pokusným účelům v letech 1994 – 2015 portálu Ministerstva zemědělství eAGRI⁶⁴ kolísal počet koňovitých (tj. koní, oslů a jejich kříženců) k pokusným účelům od pouhých 14 kusů v roce 1996 až po 595 kusů v roce 2011. Od roku 2011 lze pozorovat klesající tendenci využívání koňovitých k pokusným účelům, přičemž v roce 2015 bylo evidováno 113 koňovitých využitých k pokusným účelům. Z Přehledu druhů zvířat a jejich spotřeby k pokusným účelům v ČR v roce 2016 pak vyplývá, že se počet pokusných koňovitých příliš nemění, evidováno bylo 155 koňovitých využitých

61 § 3 písm. d zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

62 § 3 písm. e zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

63 § 3 písm. j zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

64 Přehled druhů zvířat a jejich spotřeby k pokusným účelům v letech 1994-2015. In: Portál eAGRI - resortní portál Ministerstva zemědělství [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1486/EPZ94_15t_druhy.pdf

k pokusným účelům.⁶⁵ Vzhledem k zanedbatelnému počtu koňovitých využívaných k pokusným účelům (v ČR bylo k 1. červnu 2014 evidováno v ústřední evidenci celkem 80 785 kusů koní) se tato práce nebude ochranou pokusných zvířat proti týrání nadále zabývat.

Jak tedy z výše uvedených zákonných definic vyplývá, lze koně zařadit minimálně do jedné ze dvou základních kategorií, a to na zvířata hospodářská a v zájmovém chovu, přičemž u několika desítek až stovek jedinců se jedná i o kategorii pokusného zvířete.

Definice chovatele v zákoně na ochranu zvířat proti týrání svým rozsahem přesahuje definici veterinárního zákona, po obsahové stránce je však víceméně shodná, když chovatelem se rozumí každá fyzická a právnická osoba, která drží nebo chová zvíře. Tento chov či držba mohou být charakteru trvalého i dočasného. Chovatelem je i ten, kdo zvíře přemísťuje, obchodník se zvířaty, provozovatel jatek, provozovatel útulku, záchranné stanice, zoologické zahrady, hotelů a penzionů pro zvířata. Chovatelem je i ten, kdo na zvířatech provádí pokusy nebo zvířata používá k veřejným vystoupením.⁶⁶ *„Účelem takto široké definice chovatele je zajistit vhodné (správné, řádné) zacházení se zvířaty ze strany všech subjektů, které je drží. Zároveň však nelze říct, že za týrání zvířat lze postihnout pouze chovatele ve smyslu definice. Pachatelem deliktu týrání zvířat může být skutečně kdokoli, i když v daném případě nezapadne ani do široké definice chovatele.“*⁶⁷

3.1 Týrání koní a jezdecký sport

Týrání zvířat se neomezuje pouze na zjevné formy týrání, jako je bití či jiné kruté zacházení se zvířaty, odpírání potravy či vody, chov v nevyhovujících podmínkách a

65 Přehled druhů zvířat a jejich spotřeby k pokusným účelům v ČR v roce 2016. In: Portál eAGRI - resortní portál Ministerstva zemědělství [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1497/EPZ16t_resorty.pdf

66 § 3 písm. k) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

67 MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9, s 317-318.

podobné zjevné formy jednání. Na všechny tyto vyjmenované formy týrání zákon na ochranu zvířat pamatuje a ve svém § 4 odst. 1 je vyjmenovává. Mimo to však zahrnuje celou řadu dalších forem jednání člověka, která jsou také považována za týrání zvířat. Některé formy týrání zvířat se mohou vyskytnout při jezdeckém využití koní, nebo v jezdeckém sportu. Patří mezi ně nucení zvířete k nepřiměřeným výkonům, a to jak z hlediska fyzického, tak psychického. Zde se může jednat o nucení k nepřiměřených výkonů pod sedlem, proto například u vytrvalostních dostihů jsou koně podrobováni veterinárním kontrolám, než je jim umožněno pokračovat do další etapy závodu, a u dostihů obecně je prováděna veterinární přejímka koní před startem. Kontroverzními se mohou z tohoto hlediska zdát soutěže v těžkém tahu, kdy koně táhnou smykem i přes 1500 kg nákladu.

Zakázáno je také používání výcvikových metod spojených s bolestí či utrpením. Mezi tyto praktiky patří pravidly jezdeckého sportu zakázané tzv. barování parkurových koní, kdy za účelem zlepšení skokových schopností jsou zvířata trénována naváděním na překážky, jejichž špatné překonání jim působí bolest a vede tak k větší pozornosti koně nad skokem.

V současné době je velkým diskusním tématem v jezdeckém sportu tzv. rollkur, neboli metoda hyperflexe krku koně. Spočívá v násilném přitahování hlavy koně k plecím pomocí otěží, často za použití ostrého udidla. Kůň se v důsledku nepřirozené a bolestivé pozice hlavy a krku stává lépe ovladatelným (tzv. syndrom naučené bezmoci) a extrémním vyklenutím hřbetu dochází k zlepšení chodů koně. Obratle koně jsou však při této metodě výcviku vystavovány nepřirozenému tlaku, a krk a hřbet koní tak může být poškozen (tzv. syndrom *kissing spines*, neboli syndrom dotýkajících se trnových výběžků obratlů). Nejedná se o žádnou "pokoutní" metodu, v mezinárodních pravidlech jezdeckého sportu se jedná o povolený způsob tréninku, a mezi drezurními jezdci se o jeho rozšíření postarala například Nicole Uphoff, vítězka olympijských her v drezuře v roce 1988 a 1992, nebo nejúspěšnější drezurní jezdce všech dob co do počtu vyhraných soutěží Anky van Grunsven, která nasbírala 3 zlaté, 5 stříbrných a 1 bronzovou medaili v drezuře z olympijských her v období mezi lety 1992 a 2012. Metoda se dočkala masového rozšíření mezi jezdci, ať už

drezurními, nebo parkurovými či reiningovými. Po několika mediálních aférách (například případ jezdce Patrika Kittela, jehož koni ve Světovém šampionátu v drezuře v roce 2009 visel z huby modrý jazyk), bylo v roce 2010 v rámci pravidel FEI ustanoveno, že je v rámci jezdeckých soutěží možné používat tuto metodu pouze po dobu deseti minut, poté má následovat přestávka na protažení.

Za týrání zvířat je také považováno podávání dopingových látek zvířatům. V této problematice se nejspíše čtenáři vybaví dopingový skandál při Velké Pardubické 2015 a obsah zakázaných látek u původně vítězného koně Nikas. V České republice se nejedná o první případ dopingového skandálu, téměř bez výjimky se však jedná o případy kontaminace krmiva či prostředí, nikoliv o cílené podání látek stimulujících výkon koně v dostihu.

Vzhledem k inspiraci nové občanskoprávní úpravy švýcarskou právní úpravou bych si dovolila zmínit švýcarský zákon na ochranu zvířat proti týrání (*Tierschutzverordnung*), který je v současné době zřejmě nejprogresivnějším světovým kodexem, co se ochrany koní proti týrání týče. Ve svém článku 21 zmiňuje zakázané zacházení s koňmi, mezi něž řadí novela z 23. října 2013 (s účinností od 1. ledna 2014) také výše zmíněný rollkur a barování.⁶⁸ Mimo to výslovně zakazuje například stříhání hmatových chloupků, či vázání jazyka koní.⁶⁹ Jedná se vcelku o běžnou praxi hlavně u dostihových koní, kdy je koni svázan jazyk pevnou gumovou páskou k dolnímu patru, a tím je dosaženo lepší ovladatelnosti u koně, který má tendenci si hrát s udidlem či se do něj zakusovat. Možnou komplikací je však přílišné stažení jazyka, následkem čehož může dojít až k odumření jazyka či jeho části. Stejně jako metoda rollkuru, je i vázání jazyka ve všech zemích mimo Švýcarsko povoleno.

68 Článek 21 písm. g, h švýcarského zákona na ochranu zvířat proti týrání. In: *Der Bundesrat: Das Portal der Schweizer Regierung* [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/20080796/index.html>

69 Článek 21 písm. f švýcarského zákona na ochranu zvířat proti týrání. In: *Der Bundesrat: Das Portal der Schweizer Regierung* [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/20080796/index.html>

De lege ferenda se může zdát zajímavý také zákaz sportovního využití koní po neurektomii na končetinách.⁷⁰ Jedná se o veterinární zákrok, určený k potlačení projevů kulhání koně, kdy jsou koni přetnuty prstní nervy, a tím je zastaveno vnímání bolesti. Dle českého právního řádu by se zřejmě jednalo o jednání zákonem nezakázané, jelikož zvíře při sportovním využití bolest či utrpení necítí, avšak z etického hlediska zřejmě není obhajitelné.

Všechny výše zmíněné formy týrání koní při jezdeckém využití koní mají společné to, že v praxi nejsou řešeny v režimu deliktní odpovědnosti zákona na ochranu zvířat proti týrání, ale pravidly jednotlivých organizací jezdeckého sportu, které mohou udělovat tresty (peněžité sankce, odnětí licence apod.) svým členům, což může být v jednotlivých případech rychlejší i efektivnější, než případný veřejnoprávní postih. Samozřejmě však existuje i možnost postihu dle zákona o ochraně zvířat proti týrání, tématu deliktní odpovědnosti se následně budu věnovat v poslední kapitole této diplomové práce.

3.2 Ochrana koní jakožto hospodářských zvířat a zvířat v zájmových chovech

Jak již bylo naznačeno v první části této kapitoly, zákon na ochranu zvířat proti týrání umožňuje zařadit koně jak do kategorie hospodářských zvířat, tak zvířat v zájmových chovech, případně se tato kategorie může v průběhu života zvířete i změnit.⁷¹ Hlavní rozdíl mezi těmito kategoriemi je přísnější úprava pro chov hospodářských zvířat. Pro chovatele obou skupin zvířat platí jak všeobecné povinnosti stanovené zákonem pro všechny druhy zvířat, tak specifické povinnosti pro chovatele jednotlivých kategorií zvířat, obsažené

70 Článek 21 písm. d švýcarského zákona na ochranu zvířat proti týrání. In: *Der Bundesrat: Das Portal der Schweizer Regierung* [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/20080796/index.html>

71 MÜLLEROVÁ, Hana. Zvířata a paragrafy. Akademie věd ČR: Edice Věda kolem nás [online]. Národní 18, 116 00 Praha 1 – Nové Město: Středisko společných činností AV ČR, v. v. i., pro Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i., 2015. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://www.vedakolemna.cz/miranda2/m2/sys/galerie-download/VKN_31web.pdf

v části čtvrté zákona na ochranu zvířat proti týrání. Zatímco základní povinností chovatele zvířete v zájmovém chovu je: „zabezpečit zvířeti v zájmovém chovu přiměřené podmínky pro zachování jeho fyziologických funkcí a zajištění jeho biologických potřeb tak, aby nedocházelo k bolesti, utrpení nebo poškození zdraví zvířete a učinit opatření proti úniku zvířat...“⁷², chovatelům hospodářských zvířat je určen mnohem obsáhlejší soubor povinností, včetně minimálních standardů pro chov hospodářských zvířat, obsažených ve vyhlášce č. 208/2004 Sb.

Nejvýznamnějším rozdílem v chovu koní jakožto hospodářských zvířat či zvířat v zájmovém chovu je dle mého názoru ve výslovném zákazu chovu hospodářských zvířat v izolaci, způsobuje-li to zvířeti utrpení.⁷³ Obdobná povinnost chovatelům zvířete v zájmovém chovu uložena není, což může být pro koně, jakožto stádové zvíře, vysoce stresující. S rostoucím oblibou hipoturistiky a nárůstem počtu koní obecně, bohužel narůstá i počet koní chovaných o samotě. Bylo by tedy dle mého názoru vhodné zavést obdobnou povinnost i pro chovatele koní v zájmovém chovu, neboť kůň se, na rozdíl od psa, na majitele nikterak neupíná, a i čas strávený s člověkem většinou pro koně znamená práci pod sedlem či přípravu na ni (čištění, sedláni apod.), které koně k lpění na svém chovateli příliš nemotivují.

Bližší podmínky chovu koní jakožto hospodářských zvířat stanovuje v § 5 vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat. Co se týče technologických požadavků na ustájení, některá se vztahují na všechny stáje (například povinnost oddělovat jednotlivá vazná stání zábranami), jiná se vztahují jen na ty stáje, které jsou nově postaveny či poprvé uváděny do provozu po 1. lednu 2012 (například výška stropů, šířka stájových chodeb apod.). Pro chov koní v stále častěji používaném venkovním nepřetržitém chovu je dle vyhlášky třeba zajistit napájecí zařízení a přístřešek. Není však stanovena povinnost přístřešek podestýlat. Stanovena je povinnost krmení alespoň 2x denně a napájení alespoň 3x denně, není-li k dispozici potrava či voda adlibitním způsobem,

72 § 13 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

73 § 9 odst. 1, písm. a) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

příčemž má být zajištěn obsah stravitelné vlákniny v přiměřeném množství. Vzhledem ke stavbě koňského zažívacího traktu (velmi malý žaludek a dlouhá střeva, následkem čehož je kůň uzpůsoben k pomalému nepřetržitému příjmu potravy), se toto ustanovení jeví jako velmi rozumné.

3.3 Právní aspekty ochrany koní při usmrcování

Jako další důležité aspekty ochrany koní proti týrání bych alespoň v krátkosti zmínila ochranu koní při usmrcování.

Dle zákona na ochranu zvířat proti týrání není možné usmrtit zvíře bezdůvodně, přičemž důvodem k usmrcení koně bude nejčastěji to, že je jeho další život spojen s utrpením, a to pro stáří, nevyléčitelnou nemoc, těžké poranění a podobně. Dalším důvodem může být také provádění nařízeného veterinárního opatření k zabránění šíření nákazy, či ohrožení života člověka zvířetem. U pokusných zvířat je důvodem k usmrcení ukončení pokusu. Důvodem k usmrcení hospodářského zvířete je také využití produktů z něj.⁷⁴ Poslední způsob usmrcování zvířat je nazýván porážka. Porážka je možná pouze u zvířat hospodářských (přesněji řečeno jatečných), a to právě k využití jejich produktů.⁷⁵ K porázení zvířat stanoví zákon na ochranu zvířat proti týrání celou řadu požadavků jak pro samotný způsob porážky, tak pro provozovatele jatek, a na odbornou způsobilost osob pracujících na jatkách. Vzhledem k nízkému počtu koní porážených v České republice a rozsahu tematiky však tuto právní úpravu ponechám stranou zájmu této diplomové práce.

Co se týče utracení zvířat, smí jej dle zákona na ochranu zvířat provést jen veterinární lékař, nebo zletilá osoba pod jeho dohledem.⁷⁶ Zákon také obsahuje zakázané způsoby usmrcování zvířat, jako například utopení, ubití, vyhladovění a podobně.

74 § 5 odst. 1, 2 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

75 MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9, s. 325

76 § 5 odst. 3 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

Ve veterinární medicíně se k euthanasii zvířat využívá látek *thiopental*, *embutramid* a *mebezon*.⁷⁷ V České republice je k euthanasii zvířat registrován jediný přípravek, a to pod registračním číslem 96/234/90-C injekční roztok T 61. Ten obsahuje *embutramid*, který má narkotizační účinky; *tetrakain* jako lokální anestetikum a *mebezonijsodid*, který blokuje přenos nervových vzruchů do svalových vláken. Smrt nastává paralýzou dýchacích svalů. Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv uvádí v souhrnu údajů u přípravku T 61 přísnější pravidla aplikace, než uvádí zákon na ochranu zvířat proti týrání – přípravek může podávat jen veterinární lékař, a to pouze zvířatům v bezvědomí – paralýza dýchacích svalů se totiž může dostavit dříve, než je navozeno bezvědomí.⁷⁸

3.4 Právní aspekty ochrany koní při přepravě

Co se týče přepravy koní, je právní úprava velmi roztržštěná, obsažená nejen v zákoně na ochranu zvířat proti týrání, ale také ve vyhlášce č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě, vyhlášce č. 342/2012 Sb., o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemísťování a přepravě zvířat a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činnostech. Z předpisů Evropské unie se na přepravu koní vztahuje hlavně nařízení Rady (ES) č. 1255/97 o kritériích Společenství pro místa zastávek a o změně plánu cesty uvedeného v příloze směrnice 91/628/EHS, nařízení Rady (ES) č. 1040/2003, kterým se mění nařízení (ES) č. 1255/97, pokud jde o použití míst zastávek, a nařízení Rady (ES) č. 1/2005 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činnostech a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97.

Nejdůležitějším předpisem v této oblasti je pak výše zmíněné nařízení Rady (ES) č. 1/2005 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činnostech a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97 (dále jen „nařízení č. 1/2005/ES“).

77 LAMKA, Jiří a Lubomír DUCHÁČEK. *Veterinární léčiva pro posluchače farmacie*. Vyd. 4., nezměn. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2790-8, s. 99.

78 Souhrn údajů o přípravku T61. Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.uskvbl.cz/attachments/spc/0910f7c780433b4f.doc>

Toto nařízení bylo přijato z důvodu ratifikace Evropské dohody o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě většinou členských států Evropské unie (v ČR viz Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 20/2000 Sb.m.s., o sjednání Evropské dohody o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě), přičemž cílem nařízení č. 1/2005/ES je s ohledem na pohodu zvířat pokud možno zcela omezit dlouhotrvající přepravu zvířat, a to včetně zvířat jatečných.⁷⁹ Nařízení počítá s tím, že nejdůležitější částí ochrany zvířat při přepravě je chování samotných přepravců – a snaží se tedy o jejich vzdělávání, stejně jako o větší transparentnost a sjednocení požadavků, jaké jsou na přepravce zvířat kladeny.⁸⁰

Ve stručnosti lze shrnout, že je rozlišována komerční a nekomerční přeprava zvířat. Hlavním cílem úpravy má být především ochrana jatečných a obecně hospodářských zvířat. Cílem komerční přepravy zvířat je dosažení zisku, nevztahuje se tedy na zvířata v zájmových chovech ani na přepravu zvířat (byť hospodářských) k veterináři a zpět. V těchto případech by se tedy jednalo o přepravu nekomerční. Pravidla pro komerční přepravu však musejí být dle výkladu Veterinární správy ČR dodrženy i při přepravě více než dvou koní v zájmovém chovu. Na hranici mezi komerční a nekomerční přepravou je pak převoz zvířat na pastvu vlastními dopravními prostředky zemědělce a přeprava hospodářských zvířat ve vlastnictví zemědělce vlastními dopravními prostředky zemědělce, s maximální ujetou vzdáleností nepřesahující 50 km.⁸¹ Dále je rozlišována délka trvání přepravy a celkový počet ujetých kilometrů. Výše zmíněné nařízení Rady č. 1/2005 se například vztahuje jen na přepravu, kde celková vzdálenost přesáhne 50 km, a která se uskutečňuje za hospodářským účelem. S prodlužující se dobou jízdy či počtem ujetých kilometrů se

79 Článek 5 nařízení Rady (ES) č. 1/2005 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97

80 Články 10 a 11 nařízení Rady (ES) č. 1/2005 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97

81 MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9, s. 358

požadavky stupňují, jsou rozlišovány hranice do 65 km, a dále do 8 hodin jízdy a nad 8 hodin jízdy.⁸²

Pro nekomerční přepravu platí obecná úprava zákona na ochranu zvířat proti týrání, kde je vymezena způsobilost zvířat k přepravě, obecná pravidla na bezpečnost dopravního prostředku určeného k přepravě zvířat, povinnost napájení a krmení a další. Pro přepravu podléhající režimu nařízení Rady č. 1/2005 jsou pak stanoveny také obecné požadavky na přepravu, které platí i na uvedené pomezí situace přepravy na pastvu a vlastními prostředky zemědělce do 50 km. Mimo to je však vyžadováno splnění technických pravidel přepravy a zvířata musejí provázet přepravní doklady. U přepravy přesahující 65 km je nutností školený personál vybavený platným osvědčením o způsobilosti řidiče či průvodce zvířat. U přepravy koňovitých s délkou trvání přesahující 8 hodin je vyžadováno také využití navigačního systému – například GPS.⁸³

82 Prezentace z přednášky o ochraně zvířat při přepravě. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://cit.vfu.cz/oz/Oz/transport.ppt>

83 Ochrana zvířat při přepravě. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://cit.vfu.cz/oz/Oz/preprava.htm>

4 Právní úprava chovu koní z pohledu plemenářského zákona

Posledním z trojice nejdůležitějších právních předpisů, regulujících chov koní, je zákon č. 154/2000, o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen plemenářský zákon). Předmětem úpravy plemenářského zákona je šlechtění a plemenitba hospodářských zvířat, ochrana a uchování genetických zdrojů, evidence a označování zvířat, ale také evidence hospodářství a některých osob. Výjimka je stanovena pro zvířata chovaná v zoologických zahradách a na vybraná hospodářská zvířata chovaná za účelem výzkumu či vývoje, na něž se plemenářský zákon nevztahuje.⁸⁴

Plemenářský zákon také obsahuje vlastní definici pojmu chovatel, když chovatelem je dle plemenářského zákona: „každý, kdo zvíře nebo zvířata vlastní nebo drží, anebo je pověřen se o ně starat, ať již za úplatu nebo bezúplatně, a to i na přechodnou dobu; pro účely zápisu do plemenné knihy se za chovatele považuje osoba, z jejíhož chovu zvíře pochází.“⁸⁵ Dá se tedy říct, že definice chovatele dle plemenářského zákona se rozpadá na dvě samostatná odvětví – první část definice chovatele je shodná s definicí veterinárního zákona, a splývá s hipologickým pojmem „držitel“ koně; a pojmem chovatele pro účely zápisu do plemenné knihy, kterým je osoba, z jehož chovu zvíře pochází. Tento pojem se ze zootechnického hlediska vykládá tak, že chovatelem koně je osoba, která je majitelem hříběte v době jeho narození, což se dá zjednodušit na majitele matky hříběte v době jeho narození.⁸⁶ Tomuto pojetí vyhovuje úprava obsažená ve vyhlášce č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem, kde je upravena povinnost majitele hříběte do 21 dní

84 § 1 zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

85 § 3 odst. 1 písm. d) zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

86 DUŠEK, Jaromír. *Chov koní*. Vyd. 3. Praha: Brázda, 2011. ISBN 978-80-209-0388-4, s. 41

od jeho narození zahájit proces registrace koně, přičemž registrační proces musí být dovršen nejvýše do 12 kalendářních měsíců ode dne narození hříběte.⁸⁷

4.1 Označování a evidence koní

Prováděcí nařízení komise (EU) č. 2015/262 kterým se stanoví pravidla podle směrnic Rady 90/427/EHS a 2009/156/ES, pokud jde o metody identifikace koňovitých (dále jen nařízení o průkazu koňovitých) stanoví, že všichni koňovití na území Evropské unie musejí být evidováni, a to ve lhůtě nejpozději do 12 měsíců od doby narození, přičemž jednou výjimkou z tohoto pravidla jsou koňovití žijící v polodivokých a divokých podmínkách, kteří podléhají nutnosti evidence pouze v případě přesunu či domestikace.⁸⁸ V České republice je vedením této evidence pověřena Ústřední evidence koní ČR, která je součástí Národního hřebčína Kladruby nad Labem. Na smluvním základě pak pro Ústřední evidenci koní zajišťují označování a registraci koní plemene anglický plnokrevník a klusák Jockey Club ČR, respektive Česká klusácká asociace.

Nařízení o průkazu koňovitých stanoví, že koně neustále musí doprovázet jedinečný celoživotní identifikační doklad, neboli průkaz koně. V tomto musí být vždy obsažen tzv. slovní a grafický popis koně.⁸⁹ Zde se zapisuje barva koně, umístění chlupových vírů v srsti či kaštánků na nohách koně (kaštánky jsou zrohovatělé kožní útvary na vnitřní straně koňských končetin, jedná se vlastně o pozůstatky prstu). Významným identifikačním znakem jsou tzv. odznaky. Ty dělíme na vrozené a získané, přičemž oba druhy se vždy uvádějí v slovním a grafickém popisu. Mezi vrozené odznaky patří bílé znaky na hlavě či končetinách koně (například „lysinka“ či „ponožky“), případně tmavé skvrny u ryzáků

87 § 42 vyhlášky č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem, ve znění pozdějších předpisů

88 Článek 12 a článek 13 prováděcího nařízení komise (EU) č. 2015/262 kterým se stanoví pravidla podle směrnic Rady 90/427/EHS a 2009/156/ES, pokud jde o metody identifikace koňovitých

89 Článek 4 prováděcího nařízení komise (EU) č. 2015/262 kterým se stanoví pravidla podle směrnic Rady 90/427/EHS a 2009/156/ES, pokud jde o metody identifikace koňovitých

(zvané Eclipsovy či Bend Orovy skvrny). Mezi získané odznaky patří například bílá místa na těle koně v místě dřívějších otlaků (časté v sedlové krajině), a hlavně výžehy. Výžehy byly v minulosti nejvýznamnějším způsobem označování koní, a i dnes je tato metoda využívána. Neužívá se již však metoda vymrazování značek do kůže tekutým dusíkem, ale jen vypalování žhavým značkovacím železem. V České republice se tradičně vypaloval do levé sedlové krajiny kmenový výžeh (značí otce koně, obvykle tedy počáteční písmeno či písmena jeho jména) a čísla jeho linie, pod ním se vypaloval výžeh rodový (tj. ze strany matky). V pravé sedlové krajině se vypalovalo číslo pořadí potomka a ročníku narození koně. Na stehno či žuchvu se obvykle vypalovaly výžehy plemenné (tj. stylizované symboly příslušnosti k plemenné knize), a případně i výžehy vlastnické. Jednalo se tedy o spolehlivý způsob identifikace, a pouhým pohledem bylo možné určit poměrně velké množství informací o koni.⁹⁰

V současné době existují tři způsoby označování koní. Vždy se jedná o slovní a grafický popis (jak již bylo uvedeno výše), a k němu se přidává buď elektronický identifikátor (tj. mikročip), nebo elektronický identifikátor a výžeh. U některých plemen koní (například starokladrubský kůň) je možné i označení jen za pomoci slovního a grafického popisu a výžehu (není tedy třeba mikročip). Jednotlivý způsob označení stanoví vždy příslušný řád plemenné knihy, stejně tak jako umístění a tvar plemenného výžehu.⁹¹

4.2 Uzaná chovatelská sdružení a plemenné knihy

Plemenářský zákon stanoví, co se rozumí uznaným chovatelským sdružením ve svém § 5, který stanovuje, že uznané chovatelské sdružení je jakýmsi specifickým druhem spolku, k jehož uznání je potřeba naplnit předpoklady stanovené plemenářským zákonem. Samotné ustanovení § 5 plemenářského zákona pak obsahuje výjimku pro Národní hřebčín Kladruby nad Labem, který nemusí splňovat veškeré stanovené podmínky. Uzané

90 DUŠEK, Jaromír. *Chov koní*. Vyd. 3. Praha: Brázda, 2011. ISBN 978-80-209-0388-4, s. 28

91 § 13 vyhlášky č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem, ve znění pozdějších předpisů

chovatelské sdružení vypracovává šlechtitelský program, chovný cíl, řád plemenné knihy, a je dále pověřeno vedením plemenné knihy. Co se týká použitých pojmů, dá se říct, že chovný cíl popisuje základní vlastnosti určitého plemene koní a stanovuje tak, jak má vypadat jeho ideální zástupce. Šlechtitelský program pak stanovuje, jakým způsobem bude chovného cíle dosaženo – tzn. jakým způsobem bude prováděna selekce, testace a výběr zvířat do dalšího chovu.⁹²

Jak bylo již řečeno výše, důležitou úlohou uznaných chovatelských sdružení je vedení plemenných knih. Zatímco jednotlivé uznané chovatelské sdružení může být pověřeno vedením více plemenných knih (například Asociace svazů chovatelů koní), pro jedno plemeno je vedena vždy jen jedna plemenná kniha.⁹³ Prováděcí vyhláška k plemenářskému zákonu pak stanoví, co musí být obsahem řádu plemenné knihy. V řádu plemenné knihy je tedy uvedena forma vedení plemenné knihy (počítačová databáze či písemná forma), způsob evidence zvířat (viz předcházející podkapitola), orgány plemenné knihy a financování plemenné knihy. Dále musí být v řádu plemenné knihy obsažen způsob členění plemenné knihy, přičemž v chovu koní jsou obvykle alespoň 3 oddíly – hlavní plemenná kniha (HPK), plemenná kniha (PK) a pomocná (či též podplemenná) plemenná kniha (PPK). Musejí být také stanoveny podmínky pro zápis zvířat do jednotlivých oddílů plemenných knih.⁹⁴

Z hlediska hipologické teorie pak rozlišujeme plemenné knihy otevřené, polootevřené, a uzavřené. Do otevřené plemenné knihy je možné v zásadě zapsat jakékoli zvíře splňující podmínky stanovené šlechtitelským řádem, bez ohledu na to, do jaké plemenné knihy byli zapsáni rodiče (obvykle dokonce i zvíře zcela bez původu, tj. s rodiči neznámými či nezapsanými do žádné plemenné knihy). Do uzavřené plemenné knihy lze

92 § 5 zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

93 § 9 odst. 1 zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

94 § 2 odst. 2 písm. a) zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

naopak zapsat pouze jedince, jehož oba rodiče byli v příslušné plemenné knize rovněž zapsáni. Polootevřená plemenná kniha pak umožňuje tzv. osvěžení krve tím, že do plemenné knihy mohou být zapsáni potomci rodičů, kteří přísluší k vybraným plemenným knihám (obvykle stanoveno šlechtitelským řádem, příslušníci některých plemen tak mohou být vybráni k plemenitbě, obvykle je do polootevřené plemenné knihy možné zapsat vždy potomky anglických plnokrevníků, neboť toto plemeno je univerzálním zušlechtovatelem, tedy přináší v plemenitbě koní žádané vlastnosti a téměř všechny polootevřené plemenné knihy využití jedinců tohoto plemene v chovu umožňují).⁹⁵

Co se týče evropského práva, významné je Rozhodnutí Komise (EHS) č. 92/353 stanovící kritéria pro schválení nebo uznávání organizací a asociací, které vedou nebo zakládají plemenné knihy pro registrované lichokopytníky z čeledi Equidae a Rozhodnutí Komise (EHS) č. 92/354 stanovící určitá pravidla pro zajištění koordinace mezi organizacemi a asociacemi, které vedou nebo zakládají plemenné knihy pro registrované lichokopytníky z čeledi Equidae, a dále také Rozhodnutí Komise (ES) č. 96/78 o kritériích pro zápis a registraci koňovitých do plemenných knih pro chovné účely. Obsahem těchto předpisů je zajištění koordinace a spolupráce mezi jednotlivými zeměmi v oblasti šlechtění koní, a spolupráce národních organizací zajišťující chov koní určitého plemene.

Co se týče v ČR aktuálně uznaných chovatelských sdružení, je jich v současné době 13, a jsou pověřeny vedení plemenných knih u celkem 26 plemen koní. Největším uznaným chovatelským sdružením je Asociace svazů chovatelů koní České republiky, která vede plemennou knihu plemen arabský kůň, českomoravský belgický kůň, český sportovní pony (včetně pododdílu malý kůň), hafling, irish cob, minihorse, norický kůň, shetlandský pony, slezský norický kůň, a velšských plemen (tj. velšský pony typu A a B, velšský pony v typu kob, velšský kob a welsh part-bred). Již v plemenářském zákoně je předpokládáno uznané chovatelské sdružení Národní hřebčín Kladruby nad Labem, které vede plemennou knihu starokladrubského bělouše. Nejpočetnější plemeno koní – český teplokrevník, má pod záštitou Svaz chovatelů českého teplokrevníka (dále jen SCHČT). V současné době se však v SCHČT objevil rozkol, kdy se za předsedu spolku považuje jak MVDr. Zdeněk Vítů,

95 DUŠEK, Jaromír. *Chov koní*. Vyd. 3. Praha: Brázda, 2011. ISBN 978-80-209-0388-4, s. 105

který je jako předseda zapsán ve spolkovém rejstříku, tak Miloslav Perníček, jehož volba předsedou spolku byla zpochybněna a nebyla v rejstříkovém soudě zapsána. V současné době se již na několikátý pokus nepodařilo spor vyřešit smírně, a obě strany chtějí rozhodnutí před soudem.⁹⁶ Vzhledem k tomu, že obě odnože SCHČT se cítí být oprávněny vybírat členské poplatky a vést plemennou knihu, mnoho chovatelů přestává být členem SCHČT a nechává svá zvířata zapsat do jiných plemenných knih, nejčastěji do plemenné knihy slovenského teplokrevníka chovaného v ČR, která je plemennou knihou otevřenou. Je tedy pravděpodobné, že plemeno český teplokrevník ztratí svou pozici nejpočetnějšího plemene koní na našem území. Uzanými chovatelskými sdruženími s poněkud specifickým postavením je Jockey Club České republiky a Česká klusácká asociace, jež jsou obě pověřeny vedením plemenných knih anglického plnokrevníka, respektive klusáků, a zároveň také organizací zajišťující dostihový provoz. Dalšími uznanými chovatelskými sdruženími jsou Asociace chovatelů plnokrevných arabských koní České republiky, Asociace chovatelů huculského koně, Svaz Chovatelů Lipického Koně ČR, Svaz chovatelů Shagya Araba v ČR, Svaz chovatelů a příznivců moravského teplokrevníka, Svaz chovatelů koní Kinských, a také již výše zmíněný Svaz chovatelů slovenského teplokrevníka v ČR.⁹⁷ Nejmladším uznaným chovatelským sdružením je Svaz chovatelů českého trakéna, který vznikl v roce 2014 a vede plemennou knihu pro nové plemeno český trakén. Dle internetových stránek chovatelského sdružení bylo k 16. květnu 2016 evidováno celkem 111 koní, a každým rokem je v rámci této plemenné knihy zapsáno v průměru okolo 10 hříbat.⁹⁸ Otázkou tedy je, zda má toto nové málopočetné plemeno šanci na další šlechtění, potažmo vůbec na přežití, jelikož chovatelská základna se prozatím zdá nedostatečnou.

96 Svaz chovatelů českého teplokrevníka. In: Svaz chovatelů českého teplokrevníka [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.schct.cz/> a <http://ctsvaz.cz/>

97 Uzaná chovatelská sdružení koní. In: Agrární komora České republiky [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.apic-ak.cz/uznana-chovatelska-sdruzeni-koni.php>

98 Aktuální seznam koní v PK českého trakéna k 16.5.2016. In: Svaz chovatelů českého trakéna [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: www.ceskytraken.cz/pk_trak/doc/PK_TRAK_2016.xls

4.3 Genetické zdroje koní

Obecnou definici genetických zdrojů obsahuje již Úmluva o biologické rozmanitosti, sjednaná dne 5. června 1992 v Rio de Janeiro (ČR ji ratifikovala dne 4. června 1993, viz Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 134/1999 Sb., o sjednání Úmluvy o biologické rozmanitosti) doplněná následně Nagojským protokolem o přístupu ke genetickým zdrojům a spravedlivém a rovnocenném sdílení přínosů plynoucích z jejich využívání (ČR ratifikován v roce 2011, platnosti nabyl dne 4. srpna 2016, viz Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 36/2016 Sb.m.s, o sjednání Nagojského protokolu o přístupu ke genetickým zdrojům a spravedlivém a rovnocenném sdílení přínosů plynoucích z jejich využívání k Úmluvě o biologické rozmanitosti). Ve výše zmíněné úmluvě jsou genetické zdroje definovány jako: „*genetický materiál skutečné nebo potenciální hodnoty*“.⁹⁹ Plemenářský zákon tuto obecnou definici dále rozvíjí, a stanoví, že genetickým zdrojem zvířat je: „*jedinec, sperma, vajíčko, embryo, popřípadě ostatní genetický materiál autochtonního nebo lokálně adaptovaného druhu, plemene nebo populace zvířete, nacházející se na území České republiky, mající význam pro výživu a zemědělství, pro uchování biologické a genetické rozmanitosti světového přírodního bohatství a pro umožnění jeho využívání pro potřeby současných i budoucích generací, zařazené do Národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů zvířat významných pro výživu a zemědělství*“.¹⁰⁰ Podrobnosti vztahující se zejména k Národnímu programu (tj. jeho vydávání a provádění, zařazování zvířat a osob do Národního programu) upravuje § 14 plemenářského zákona, stejně jako příslušná prováděcí vyhláška (konkrétně vyhláška č. 72/2017 Sb., o genetických zdrojích zvířat).

Cílem chovu genetických zdrojů zvířat není jen zakonzervování jejich genetického materiálu a jeho uchování, ale i tzv. „*sustainable improvement*“ - udržitelné zlepšování. Pod tímto pojmem se rozumí další rozvoj druhu, plemene nebo populace zvířat v místě, kde byl

99 Článek 2 Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 134/1999 Sb., o sjednání Úmluvy o biologické rozmanitosti

100 § 14 odst. 1 vyhlášky č. 448/2006 Sb., o provedení některých ustanovení plemenářského zákona, ve znění pozdějších předpisů

vyšlechtěn či v podmínkách, na které byl adaptován. Ohled má být brán především na zachování pro příští generace, tj. udržení genetické rozmanitosti, umožňující zachování reprodukčních schopností genetického zdroje.¹⁰¹

Tento zájem na zachování široké genové základny pro další šlechtění se však ne vždy zcela shoduje s ekonomickými zájmy chovatelů (například pokles poptávky po kočárových koních či pokles poptávky po koních pro lesní a zemědělské práce v důsledku motorizace). Tyto skutečnosti jsou pak vyrovnávány dotacemi, poskytovanými účastníkům Národního programu uchování a využití genetických zdrojů hospodářských a užitkových zvířat, v chovu koní tedy chovatelům klisen a plemenných hřebců, kteří jsou aktivně využíváni v plemenitbě. Tyto dotační programy jsou pak každoročně stanovovány v tzv. Zásadách, kterými se na základě § 1, § 2 a 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, stanovují podmínky pro poskytování dotací na udržování a využívání genetických zdrojů pro výživu a zemědělství.¹⁰²

V České republice jsou v současné době do genetických zdrojů zařazena čtyři plemena koní – starokladrubský kůň, českomoravský belgický kůň, slezský norický kůň a huculský kůň. Tato plemena koní jsou zařazena v Národním programu konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin, zvířat a mikroorganismů významných pro výživu a zemědělství pro období 2012 – 2017, stejně jako v Národním programu konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin, zvířat a mikroorganismů významných pro výživu a zemědělství pro období 2018 – 2022, který byl schválen v říjnu 2017. O těchto jednotlivých plemenech koní nyní uvedu stručné shrnutí k pochopení významu, který má jejich chov na území České republiky.

101 Webové stránky Národního referenčního střediska pro genetické zdroje zvířat [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.genetickezdroje.cz/geneticke-zdroje/co-jsou-geneticke-zdroje/>

102 Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na udržování a využívání genetických zdrojů pro výživu a zemědělství pro rok 2017. In: Portál eAGRI - resortní portál ministerstva zemědělství [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/narodni-dotace/geneticke-zdroje/dotace/zasady-pro-rok-2017/>

Starokladrubský kůň je řazen mezi tzv. autochtonní plemena, tedy plemena, která si uchovala původní vlastnosti. Jedná se o plemeno, jehož chov na území České republiky má nejdelší tradici – vždyť Národní hřebčín Kladruby nad Labem byl založen již v roce 1579. Cílem bylo chovat tzv. karosiera, tedy mohutného kočárového koně, a jako základ posloužili hřebci španělského a italského původu, kteří byli připarňováni ke klisnám domácího chovu. V současné době je plemeno chováno ve dvou barevných variantách, vraníků a běloušů. Zajímavostí však je, že od počátku šlechtění takovato selekce na barvu požadována nebyla, a byly povoleny všechny barevné varianty starokladrubských koní.¹⁰³ Podle řádu plemenné knihy starokladrubského koně je chovným cílem kůň středně velkého až velkého rámce s typickou klabonosou hlavou a vysokou akcí hrudních končetin v klusu, přičemž využití má nacházet v ceremoniální a reprezentativní službě, soutěžích spřežení, drezuře, barokním a rekreačním ježdění. Plemenná kniha je od 31. prosince 1995 uzavřená, což znamená, že není možno zapsat do plemenné knihy jedince, jehož oba rodiče nejsou v plemenné knize zapsáni. Plemenná kniha je dělena do pěti oddílů, přičemž k zápisu do plemenné knihy hřebců a hlavního oddílu plemenné knihy klisen je požadováno absolvování výkonnostních zkoušek, které jsou dvoudenní a je brán ohled na to, že jde o poměrně pozdě vyspívající plemeno – pro jejich účast je nutné, aby byl kůň minimálně čtyřletý. Výkonnostní zkoušky jsou poměrně náročné, posuzuje se typ, exteriér, mechanika pohybu a výkonnost. V rámci hodnocení výkonnosti koně absolvují drezurní úlohu pod sedlem, drezurní úlohu ve spřežení, parkur spřežení, maraton spřežení a zkoušku spolehlivosti v tahu v samotě.¹⁰⁴

Dalším autochtonním plemenem zařazených do genetických zdrojů je huculský kůň. Jedná se o malého koně původem z karpatské oblasti. Huculský kůň je řazen mezi primitivní plemena, tj. ta, která si zachovala mnoho původních vlastností svých divokých předků – konkrétně tarpanů.¹⁰⁵ Z plemen zařazených do genetických zdrojů se

103 DUŠEK, Jaromír. *Chov koní*. Vyd. 3. Praha: Brázda, 2011. ISBN 978-80-209-0388-4, s. 83

104Řád plemenné knihy starokladrubského koně. In: NH Kladruby nad Labem, s.p. [online] [cit. 2017-12-20].
Dostupné z: <http://www.nhkladruby.cz/dokumenty/radpk05.pdf>

105DUŠEK, Jaromír. *Chov koní*. Vyd. 3. Praha: Brázda, 2011. ISBN 978-80-209-0388-4, s. 99

jedná o plemeno na území ČR nejméně zastoupené, avšak chováno je též na Slovensku, Polsku a Ukrajině. Podle šlechtitelského programu je udržení typu malého horského koně a zachování genetické rozmanitosti. Co se týče využití plemene, nepočítá se se sportovní testací, a huculský kůň má najít své uplatnění v rekreačním ježdění, hipoterapii či lehkém záprahu.¹⁰⁶

Českomoravský belgický kůň (ČMB) a slezský norický kůň jsou řazeni mezi chladnokrevná plemena, a tedy koně mohutné, těžšího typu, jejichž původním využitím byl těžký tah. Obě tato plemena jsou v rámci genetických zdrojů uvedena jako vyšlechtěná na území České republiky. Princip jejich vzniku byl v podstatě shodný. V 19. století rostla totiž poptávka po koních využitelných pro práce při těžbě dřeva a při přepravě těžkých nákladů, tedy po výkonných a silných tahounech. Chov chladnokrevných koní do této doby neměl na území Čech, Moravy a Slezska tradici, chování byli převážně teplokrevníci. Na naše území byli k pokrytí této poptávky dováženi chladnokrevní hřebci, a to belgičtí koně, noričtí koně a percheroni (potomstvo posledně jmenovaných se však neosvědčilo). Tito plemenní hřebci byli připarováni k domácím teplokrevným klisnám, a opakovaným připarováními mělo dojít k tomu, že další generace budou v typu originálních plemen. Z důvodu odlišných podmínek (menší výměra pastvin a obecně menší dostupnost krmiva, přičemž importy hřebců po čase ustaly a v plemenitbě tak byli využíváni jedinci s menším procentuálním zastoupením belgické a norické krve) však tato situace nikdy nenastala a vzniklá populace koní si nesla charakteristické vlastnosti, odlišné od původně použitých plemen. Zatímco v Čechách a na Moravě se nejvíce osvědčili vyšší a mohutnější belgičtí chladnokrevní hřebci, ve Slezsku byli žádáni menší a obratnější noričtí plemenci. Tak se tedy postupně vytvořila a ustálila obě tato národní plemena, českomoravský belgický kůň a slezský norický kůň.¹⁰⁷ Při porovnání řádů plemenných knih obou těchto plemen je patrné, že největším rozdílem je tělesný rámec (ČMB je vyšší a mohutnější, požadován je krátký hřbet, zatímco slezský

106Šlechtitelský program huculského koně. In: Asociace chovatelů huculského koně Česká republika [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.hucul-achhk.cz/pdf/program.pdf>

107 MISAŘ, Drahošlav. *Vývoj chovu koní v Čechách, na Moravě a na Slovensku*. Praha: Brázda, 2011. ISBN 978-80-209-0383-9, s. 262 - 284.

norik je menší, s delším hřbetem a prostornějšími chody), a dále rychlost dospívání. Zatímco ČMB je rané plemeno vyspívající ve třech letech, slezský norik dozrává jen pomalu a dospívá až v pěti či šesti letech. U obou plemen je kladen důraz na dobrý charakter, snadnou krmitelnost (tj. schopnost dobře využít i menší množství krmiva) a zachování ochoty k práci v těžkém tahu.^{108 109}

4.4 Výběr zvířat do plemenitby

Co se týče výběru koní do chovu, nebývají selekční kritéria pro hřebce a klisny stejná. Jednotlivé šlechtitelské programy stanovují obvykle přísnější selekční kritéria pro výběr hřebců do plemenitby, pravidlem bývá uchovnění nejen na základě posouzení exteriéru a pohybu, ale i vlastní sportovní výkonnosti. U zařazování mladých hřebců do chovu pak bývají pravidlem výkonnostní zkoušky. Plemenářský zákon přenechává stanovení kritérií testování a posuzování koní na jednotlivých uznaných chovatelských sdruženích, respektive jednotlivých šlechtitelských programech. Výslovně je však stanoveno, že nesmí docházet k diskriminaci koní registrovaných nebo odchovaných v jiných částech Evropské unie.¹¹⁰

Obecně se výkonnostní zkoušky skládají vždy z posouzení typu, exteriéru, původu a pohybu koně, a dále variabilních forem podsedlových a vozových disciplín, a to buď pevně stanovených, nebo má chovatel na výběr z několika variant, popřípadě je vyžadována kombinace vozových i podsedlových zkoušek. Obecně platí, že chladnokrevná plemena koní absolvují vozové výkonnostní zkoušky, a teplokrevná plemena podsedlové

108 Řád plemenné knihy českomoravského belgického koně. In: Asociace svazů chovatelů koní České republiky [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://www.aschk.cz/sites/default/files/dokumenty/schvaleny_rpk_cmb_19.3.2010_0.doc

109 Řád plemenné knihy slezského norického koně. In: Asociace svazů chovatelů koní České republiky [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://www.aschk.cz/sites/default/files/dokumenty/rpk_sn_-_uprava_07_po_prip._mze_0.doc

110 § 7 zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

výkonnostní zkoušky. Zvláštní formu výkonnostních zkoušek pak absolvují angličtí plnokrevníci a klusáci. Samotné zařazení do chovu není nikterak omezováno, vše se nechává na posouzení samotných chovatelů, kteří nesou ekonomické následky tohoto rozhodnutí. Je tomu tak proto, že obě tato plemena jsou chována pro dostihový sport. U anglických plnokrevníků je v zahraničí většina odchovaných hříbat na prodej na dražbách již v jednom roce stáří. Chovatelé tedy do chovu přirozeně zařazují koně, kteří byli na dráze sami úspěšní a mají tak předpoklad, že předají toto nadání na své potomky (v případě použití neúspěšných koní by chovatel riskoval, že hříbata neprodá, nebo je prodá za nižší cenu). V České republice nejsou dražby anglických plnokrevníků běžnou záležitostí (pravidelně se pořádá pouze menší dražba na pardubickém závodišti v pátek či sobotu před Velkou pardubickou), a tak Jockey Club ČR zařadil tzv. selekční poplatek, který činí v letošním roce dle výkonnosti hřebce 10 000 Kč, 40 000 Kč či 100 000 Kč.¹¹¹ V minulosti bylo na území socialistických států (včetně Československa) vyžadováno u anglických plnokrevníků také posouzení exteriéru (na jeho základě nebyl do chovu zařazen například vítěz tzv. trojkoruny, tedy tří nejvýznamnějších klasických dostihů pro tříleté koně, Symbol). Toto opatření však bylo zrušeno jako neúčelné a nadále není posouzení exteriéru vyžadováno.

K chovu mohou být použiti jen hřebci, kteří jsou zapsáni v Ústředním registru plemeníků. Jeho zákonná úprava je obsažena v § 15 plemenářského zákona. Pověřenou osobou k vedení Ústředního registru plemeníků je pak Ústřední evidence koní. Do registru se zapisují hřebci po vydání dokladu o výběru plemeníka do plemenitby s kladným výsledkem výběru, a to na žádost majitele hřebce. Podmínkou zápisu je vždy předložení osvědčení o stanovení genetického typu, dále se podmínky rozlišují dle toho, zda je plemenná kniha vedena v České republice či nikoli. V případě, že je plemenná kniha vedena v ČR, rozlišují se hřebci tuzemského a zahraničního chovu. Za hřebce tuzemského chovu se považuje kůň, který se na území ČR narodil, bez ohledu na to, zda byla matka připouštěna v zahraničí. Ve všech těchto případech je vyžadováno potvrzení o původu hřebce (u hřebců tuzemského chovu obvykle čtyřgenerační či výjimečně dvougenerační, pro plemenné knihy

111Dokument Poplatky za plemenné hřebce 2017. In: Jockey Club České republiky [online] [cit. 2017-12-20].

Dostupné z: http://dostihyjc.cz/download/popl_2017.pdf

vedené v zahraničí je obvykle vyžadován původ pětigenerační). Velkým problémem v minulosti bylo, že některé plemenné knihy vedené v zahraničí (konkrétně americká plemena, tedy American Quarter Horse, American Paint Horse a Appaloosa) nepožadovaly žádné výkonnostní ani jiné zkoušky pro zařazení do chovu. V jejich domovině je výběr zvířat do chovu necháván zcela na chovatelích. Za umístění v soutěžích pořádaných jednotlivými chovatelskými organizacemi dostávají koně body, a každoročně je zveřejňován žebříček nejlepších zástupců plemene, kteří v průběhu roku nasbírali nejvíce bodů. Systém tak spoléhá na to, že chovatelé ve vlastním zájmu nebudou používat v chovu nekvalitní zvířata. V České republice však tento systém selhal, americká plemena se stala rychle nesmírně populárními a hřebci amerických plemen byli připouštěni na klisny různých plemen či bez plemenné příslušnosti, přičemž hřebci nebyli ani zapsáni do Ústředního registru plemeníků, vzhledem k tomu, že plemenná kniha je vedena v zahraničí a výběr nemusel být udělen. Docházelo tak k nárůstu koní bez uznaného původu a bez plemenné příslušnosti, v chovu byli používáni hřebci, předávající genetické vady a podobně. Od 1. července 2011 tak v chovu American Quarter Horse a Appaloosa platí, že k udělení výběru je nutno získat doporučení chovatelské organizace, která příslušné plemeno v ČR zastupuje, aby se zamezilo nekontrolovatelnému odchovu nekvalitních jedinců.¹¹²

Hřelec zapsaný v Ústředním registru plemeníků pak může připustit klisnu jakéhokoli plemene, pro zapsání hřebce do plemenné knihy je však nutné, aby hřelec měl udělen výběr pro příslušnou plemennou knihu. Hřebci anglického plnokrevníka, jakožto univerzálního zušlechtovatele, mívají v mnoha případech udělen výběr pro více plemenných knih, a jejich potomstvo tak může být teoreticky registrováno ve více plemenných knihách (záleží na tom, v jaké plemenné knize je zapsána matka hřebce). V souladu s vyhláškou o provedení plemenářského zákona je každé připouštění (ať již přirozená plemenitba nebo inseminace) zaznamenáno v připouštěcím rejstříku, který vede držitel hřebce (při přirozené plemenitbě), nebo oprávněná osoba provádějící inseminaci. V případě inseminace a u anglických plnokrevníků a klusáků (u anglických plnokrevníků

112 Tabulka č. 11 vyhlášky č. 448/2006 Sb., o provedení některých ustanovení plemenářského zákona, ve znění pozdějších předpisů

a klusáků je povolena pouze přirozená plemenitba, ve vyhlášce k provedení plemenářského zákona je však pro ně stanovena výjimka, která stanovuje podobnou úpravu jako v případě inseminace) se připouštěcí rejstřík skládá ze čtyř propisovatelných připouštěcích lístků. Na jejich základě pak narozené hříbě obdrží průkaz původu, pro hříbata anglického plnokrevníka a klusáka a pro hříbata narozená z inseminace je však nutno vždy stanovit genetický typ (pro hříbata narozená z přirozené plemenitby u jiných plemen než anglický plnokrevník a klusák není stanovení genetického typu k vystavení průkazu původu vyžadováno).¹¹³

Co se týče klisen, pro všechna plemena platí, že výkonnostní zkoušky jsou nepovinné, obvykle jsou vyžadovány jen pro zápis do hlavní plemenné knihy. Pokud jsou však výkonnostní zkoušky vyžadovány, platí, že jsou v zásadě shodné jako pro hřebce, mohou však být i méně obtížné nebo se skládat jen z určitých částí. Téměř u všech plemen je však nutné pro zařazení absolvovat svod, kde jsou klisny přeměřeny a je posouzen jejich typ, exteriér a pohyb. Pro některá plemena koní nejsou pro zařazení klisny do chovu kladeny žádné požadavky.

4.5 Hodnocení a kvalifikovaný odhad plemenných hodnot

Plemenářský zákon se zabývá nejen hodnocením, ale také kvalifikovaným odhadem plemenných hodnot.¹¹⁴ Zatímco u jiných hospodářských zvířat se jedná o poměrně běžnou záležitost, u koní je odhad plemenných hodnot poměrně problematickou záležitostí.¹¹⁵ U moderních sportovních koní se jen těžko dá odhalit, jaký je vliv jezdce a tréninku koně a jaký je vliv genetiky. V České republice se navíc projevuje značná roztržitost chovu koní,

113§ 21 vyhlášky č. 448/2006 Sb., o provedení některých ustanovení plemenářského zákona, ve znění pozdějších předpisů

114§ 7 zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

115JAKUBEC, Václav. Odhad plemenné hodnoty hospodářských zvířat: Estimate of breeding value in farm animals. Rapotín: Asociace chovatelů masných plemen, 1999.

kdy jednotlivá plemena jsou početně poměrně málo zastoupena, a většinu (celkem 29 % celkového počtu koní v ČR)¹¹⁶ tvoří jedinci bez plemenné příslušnosti, což je alarmující fakt, když uvážíme, že na našem území je vedeno přes 20 plemenných knih, z nichž některé jsou otevřené (tj. je možné do nich zapsat koně i bez známého původu, jak je vysvětleno v předchozí podkapitole) a další otevřené plemenné knihy jsou vedeny v zahraničí. Svědčí to i o tom, že plemenářský zákon je velmi zhusta porušován, zejména je stále v praxi k vidění mnoho koní s neúplnými původy ze strany otce (a tj. pocházejícími z černé plemenitby, kdy byl použit hřebec nezapsaný v Ústředním registru plemeníků). Z toho vyplývá i problém nedostatku dat k analýze, neboť „uznaní“ plemenní hřebci mívají málo potomků, a bez relevantních dat tak nelze kvalifikovaný odhad plemenné hodnoty provést. V podstatě jediným plemenem, kde kvalifikovaný odhad plemenných hodnot přichází v úvahu, je tak český teplokrevník, který tvoří necelou čtvrtinu populace koní v ČR. Mimo lokálních přípouštěcích stanic k přirozené plemenitbě (kde, jak bylo výše uvedeno, bývají problémy s nízkým počtem narozených hříbat – průměrně se v roce 2012 uvádí jen 5 hříbat na plemenného hřebce za rok) jsou pak chovatelům k dispozici plemenní hřebci v inseminaci čerstvým spermatem, z nichž alespoň někteří bývají chovateli využíváni více.¹¹⁷

Plemenářský zákon pak v § 7 hovoří o testovacích zařízeních. Pro chov českého teplokrevníka jsou od roku 2001 zřízeny testační odchovny, které mají za úkol ve shodných podmínkách odchovávat mladé hřebečky od odstavu do tří let, kdy absolvují 70 denní test, čímž se rozumí intenzivní testování koně po delší dobu, kdy se mohou naplno projevit veškeré vady i přednosti testovaného hřebce. Problémem však je, že tato zařízení existují pouze pro hřebečky, a navíc je jich v celé republice pouze 6, takže většina hříbat je odchovávána a trénována v nestejnorodých podmínkách.¹¹⁸

116Zastoupení jednotlivých plemen z celkového počtu koní k 1. 1. 2014. In: Koncepce chovu koní v ČR [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/322677/Koncepce_chovu_koni_v_CR.pdf

117JISKROVÁ, Dr. Ing. Iva. Možnosti odhadu plemenné hodnoty českého teplokrevníka metodou BLUP – Animal model. *Náš chov*. 2012, 2012(4).

Co se týče samotného odhadu plemenné hodnoty, v zahraničí se používá vícero metod. V rámci chovu českého teplokrevníka se však dá uvažovat o použití třech variant: PPB (počet pomocných bodů), skokový index, a BLUP animal model. Největší tradici u nás má metoda PPB, jelikož na jejím základě je každoročně zpracováván Přehled o sportovních koních. Ve zkratce se jedná o přepočtení počtu trestných bodů za jeden start koně v soutěži, přičemž se do hodnocení započítává obtížnost soutěže. Nejedná se však o oficiální metodu odhadu plemenných hodnot českých teplokrevníků.¹¹⁹ Oficiálně byly plemenné hodnoty českých teplokrevníků naposledy odhadnuty v roce 2015, respektive 2013, a to metodou skokového indexu a BLUP animal model. Co se týče skokového indexu, jedná se o metodu převzatou z Německa (tam je doplněn o drezurní index, v ČR však chov drezurních koní v podstatě neexistuje, využívá se tedy jen skokový index). Základem metody je číselné uvedení skokových schopností koně na základě skokové výkonnosti vlastní, jeho potomků, rodičů či sourozenců. Základem je číslo 100, rozmezí 80–120 bodů je pak průměrnou hodnotou skokového indexu. Metoda BLUP animal model je komplexnější, zahrnuje více znaků než jen sportovní výkonnost, a využívá i data získaná z testačních odchoven a svodů. Nejvíce využívána je ve Francii, a to již více než 20 let. Cílem je oddělit genetické vlivy od vlivů faktorů prostředí, přičemž v úvahu bere data získána od co nejvíce příbuzných jedinců, a to nejen v linii přímé. Koefficient dědivosti skokových a drezurních vloh se pak pohybuje od 0,10 do 0,30.¹²⁰

118 Testační odchovny. In: Svaz chovatelů českého teplokrevníka [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.schct.cz/cz/hribata/testacni-odchovny.html>

119 JISKROVÁ, Dr. Ing. Iva. Možnosti odhadu plemenné hodnoty českého teplokrevníka metodou BLUP – Animal model. *Náš chov*. 2012, 2012(4).

120 Odhad plemenné hodnoty. In: Svaz chovatelů českého teplokrevníka [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.schct.cz/cz/svaz/odhad-plemenne-hodnoty.html>

5 Organizační zabezpečení chovu koní, včetně orgánů státní správy

Chov koní již, oproti nedávné minulosti, není řízen státem. Bývalé Státní plemenářské podniky byly zprivatizovány, s přijetím plemenářského zákona byla v roce 2001 zrušena Výběrová komise pro chov koní, která měla na starosti výběr plemenných hřebců do chovu. Toto oprávnění, jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, přešlo na jednotlivá uznaná chovatelská sdružení. Státní příspěvkovou organizací zůstal Národní hřebčín Kladruby nad Labem, včetně Hřebčína Slatiňany, který je od roku 1992 jeho součástí. Cílem Národního hřebčína je udržení chovu starokladrubskeho bělouše a vraníka. V Hřebčíně Slatiňany má také sídlo Ústřední evidence koní. Státními příspěvkovými organizacemi jsou také dva zemské hřebčince, konkrétně Zemský hřebčinec v Písku a Zemský hřebčinec Tlumačov. Jejich cílem je poskytovat hřebce pro tzv. zemský chov, což je tradiční název pro klisny v soukromém majetku. V současné době tedy zemské hřebčince poskytují plemenné hřebce pro přirozenou plemenitbu v jednotlivých připouštěcích stanicích (které jsou rozmístěny po celých Čechách a Moravě, kvůli lepší dostupnosti pro majitele klisen), a dále také inseminační dávky mraženého a čerstvého spermatu. V rámci obou zemských hřebčinců působí v plemenitbě také hřebci plemen zařazených v genových zdrojích, případně též hřebci starších linií, kteří v klasických komerčních chovech nebývají k dispozici. Zemské hřebčince slouží také jako centra vzdělávacích a chovatelských aktivit.¹²¹

Stát si tedy nyní ponechává hlavně úlohu dozoru nad dodržováním zákonů a podzákonných předpisů, přičemž nejvyšším orgánem státní správy je pro chov koní ministerstvo zemědělství. Stát prostřednictvím ministerstva zemědělství také částečně ovlivňuje chov koní pomocí dotací, například pro genetické zdroje. Co se týče dodržování zákona na ochranu zvířat proti týrání a veterinárního zákona, dohlíží nad oběma Státní

¹²¹NAVRÁTIL, Jan. Základy chovu koní. 3., přeprac. vyd. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací Praha, 2007. ISBN 978-80-7271-186-4.

veterinární správa. Na úseku ochrany zvířat proti týrání pak ministr zemědělství (po dohodě s ministrem životního prostředí) zřizuje Ústřední komisi pro ochranu zvířat, a to jako svůj odborný poradní orgán složený z odborníků a právnických osob, zabývajících se ochranou nebo chovem zvířat.¹²² Na dodržování plemenářského zákona pak dohlíží Česká plemenářská inspekce. Řádnou evidenci v souvislosti s evropskými předpisy pak zajišťuje Ústřední evidence koní.

Důležitou úlohu při kontrole dodržování zákona o ochraně zvířat proti týrání plní také obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Vedou totiž správní řízení probíhající při porušení zákona na ochranu zvířat proti týrání. Závazným podkladem v rozhodování těchto správních řízení je odborné vyjádření příslušné krajské veterinární správy.¹²³

5.1 Ministerstvo zemědělství

Jak již bylo uvedeno výše, je ministerstvo zemědělství nejdůležitějším orgánem státní správy na úseku zemědělství obecně. Jeho kompetence jsou pak velmi široké, je ústředním orgánem státní správy pro zemědělství, vodní hospodářství, potravinářský průmysl a pro správu lesů, myslivosti a rybářství, dále také ve věcech veterinární péče, rostlinolékařské péče, péče o potraviny, péče o ochranu zvířat proti týrání a pro ochranu práv k novým odrudám rostlin a plemenům zvířat.¹²⁴

Resortní portál Ministerstva zemědělství eAGRI uvádí, že cílem působnosti není plánování či centralistické řízení zemědělské činnosti, spíše má zabezpečovat dostatečné zabezpečení legislativních předpisů pro všechny oblasti působnosti. Tyto předpisy pak

122 DAMOHORSKÝ, Milan, HANA MÜLLEROVÁ, Martin SMOLEK a Tereza SNOBKOVÁ. Zemědělské právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-584-5, s. 64.

123 MÜLLEROVÁ, Hana, David ČERNÝ a Adam DOLEŽAL. *Kapitoly o právech zvířat: "my a oni" z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva*. Praha: Academia, 2016. Právo - etika - společnost. ISBN 978-80-200-2601-9, s. 688.

124 DAMOHORSKÝ, Milan, HANA MÜLLEROVÁ, Martin SMOLEK a Tereza SNOBKOVÁ. Zemědělské právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-584-5, s. 64.

slouží jako hranice, ve kterých provozují své podnikání nezávislé zemědělské subjekty (zemědělství podnikatelé). Cílem je také propojit zemědělskou činnost s rozvojem venkova, jelikož tyto jsou spolu nerozlučně spjaty. Je také nutno dohlížet na zajištění společného evropského modelu zemědělství, vzhledem ke společnému zemědělskému trhu států Evropské unie.¹²⁵

Co se týče institucionálního zabezpečení, Ministerstvo zemědělství řídí Státní zemědělskou a potravinářskou inspekci, Státní veterinární správu České republiky, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Českou plemenářskou inspekci, Státní pozemkový úřad a Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv. O Státní veterinární správě a České plemenářské inspekci bude vzhledem k jejich významu pro organizaci chovu koní v České republice pojednáno v samostatných podkapitolách.

Ministerstvo zemědělství mimo zajištění legislativního rámce ovlivňuje zemědělství nepřímým způsobem, a to vyplácením dotací ve spolupráci se Státním zemědělským intervenčním fondem. Zákonným podkladem pro jeho fungování je § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, kterým je pověřen administrací žádostí o dotace z národních zdrojů. Každoročně jsou pak vydávány také Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro příslušný rok na základě § 1, § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.¹²⁶

5.2 Státní veterinární správa

Nejdůležitější úlohu ve věci veterinární péče hrají orgány veterinární správy. Mimo to mají působnost také v rámci ochrany zvířat proti týrání. V České republice jejich soustavu konkrétně tvoří Státní veterinární správa, která se dále organizačně člení na Ústřední veterinární správu Státní veterinární správy, a na území krajů na jednotlivé krajské

125 O Ministerstvu zemědělství. In: *Portál eAGRI - resortní portál ministerstva zemědělství* [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/o-ministerstvu/>

126 Národní dotace. In: *Státní zemědělský intervenční fond* [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/narodni-dotace>

veterinární správy. Na území hlavního města Prahy je pak zřízena Městská veterinární správa v Praze. Na území bývalých okresů jsou pak zřizovány okresní inspektoráty příslušné krajské veterinární správy.¹²⁷ Státní veterinární správa byla zřízena dle veterinárního zákona jako správní úřad v resortu Ministerstva zemědělství a nejvyšší orgán veterinární správy s celorepublikovou působností. Předchůdkyně Státní veterinární správy, Ústřední veterinární správa, byla zřízena již v roce 1967.¹²⁸

Co se týče rozdělení funkcí výkonu dozoru a kontroly, Ústřední veterinární správa Státní veterinární správy má zastřešující úlohu, vede záznamy a evidence a zpracovává též Program ochrany zvířat, což je informační publikace, shrnující stav na úseku ochrany zvířat proti týrání, a která je vydávána ve spolupráci s oddělením ochrany zvířat Ministerstva zemědělství.¹²⁹

Krajské veterinární správy (a Městská veterinární správa v Praze) vykonávají státní správu ve věcech veterinární péče a dále státní dozor v oblasti týrání zvířat, nákaz zvířat, udělování povolení pro chov určitých druhů zvířat, obecnou kontrolní činnost v oblasti živočišné výroby, potravinářských podniků a živočišných odpadů.¹³⁰

Pro spolupráci krajských veterinárních správ s obecními úřady obcí s rozšířenou působností v rámci ochrany zvířat proti týrání platí, že správní řízení může být zahájeno jak z moci úřední, tak i na podnět veterinární správy, či podnětů jiných (podané orgány policie, občany obce, apod.). V rámci správního trestání je právní úprava obsažena v části sedmé zákona na ochranu zvířat proti týrání, pojmenované jako „přestupky“. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností si v řízení vyžádají odborné vyjádření krajské veterinární správy,

127 DAMOHORSKÝ, Milan, Hana MÜLLEROVÁ, Martin SMOLEK a Tereza SNOPOKOVÁ. *Zemědělské právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-584-5, s. 56.

128 Webové stránky Státní veterinární správy In: Státní veterinární správa [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.svs-cr.cz/>

129 MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9, s. 379.

130 Webové stránky Městské veterinární správy v Praze Státní veterinární správy In: Městská veterinární správa v Praze Státní veterinární správy [online]. [cit. 2017-12-31]. Dostupné z: <http://www.mevs.cz/>

které je v řízení závazným. Nejzávažnější případy týrání zvířata jsou pak trestány nikoliv ve správním řízení, ale jedná se o trestný čin. Právní úprava je pak obsažena v hlavě VIII zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.¹³¹ Podrobněji bude o deliktní odpovědnosti pojednáno ještě v závěrečné kapitole této diplomové práce.

Dle § 54 veterinárního zákona jsou vydávána mimořádná veterinární opatření, které vydává Státní veterinární správa ČR, jednotlivé krajské veterinární správy, jednotlivé okresní inspektoráty, na návrh Státní veterinární správy ČR Ministerstvo zemědělství, a na návrh příslušné veterinární správy také obce. Při zjištění porušení právních předpisů v rámci kontrolní činnosti jsou nově jednotlivé krajské veterinární správy oprávněny vydávat závazný pokyn, tj. de facto udělují nápravná opatření.¹³²

5.3 Česká plemenářská inspekce

Česká plemenářská inspekce byla zřízena Ministerstvem zemědělství na základě plemenářského zákona, jakožto nástupce České inspekce pro šlechtění a plemnitbu hospodářských zvířat. Jedná se o orgán státní správy podřízený Ministerstvu zemědělství, v jehož čele je ředitel. Česká plemenářská inspekce je organizační složkou státu a účetní jednotkou. Při výkonu své zákonné působnosti se řídí kontrolním řádem (tj. zákonem č. 255/2012 Sb., o kontrole). Česká plemenářská inspekce má poměrně široký okruh působnosti i kontrolovaných osob, v chovu koní může kontrolovat například chovatele, uznaná chovatelská sdružení, oprávněné osoby, provozovatele jatek, nebo účastníky Národního programu, a to z hlediska dodržování povinností uložených plemenářským zákonem a jinými předpisy Evropské unie. V případě zjištěných nedostatků pak ukládá opatření k odstranění těchto nedostatků, projednává také přestupky. Sdílené pravomoci na úseku dozoru při označování a evidenci zvířat má s orgány veterinárního dozoru.¹³³

131 MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9, s. 381.

132 MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9, s. 379.

Česká plemenářská inspekce dělí svou působnost do dvou hlavních kategorií, a to na úsek kontroly označování a evidence koní, a úsek kontroly šlechtění a plemenitby. Mimo to také kontroluje plnění povinností na úseku welfare, tedy pohody zvířat, jedná se však o kontrolu v rámci poskytování dotačních titulů, které se většinou váží na skot. V rámci chovu koní tak přichází v úvahu kontrola v rámci dotací poskytovaných v ekologickém zemědělství, avšak chov koní v rámci ekologického zemědělství je stále poměrně marginální záležitostí, nebudu se tedy tímto typem kontroly nadále v mé práci zabývat.¹³⁴

Co se týče zahájení kontroly, může Česká plemenářská inspekce zahájit kontrolu z moci úřední, a to na základě analýzy rizika, případně na základě podnětů třetích osob nebo na základě nařízené kontroly Ministerstvem zemědělství. Z tiskové zprávy vydané Českou plemenářskou inspekcí dne 19. ledna 2015 (novější data bohužel nejsou k dispozici) vyplývá, že od zahájení činnosti (tj. od 15. ledna 2001) do 31. října 2014 bylo zatím zkontrolováno celkem 1105 koní u 167 chovatelů, z toho 149 na označování a evidenci. Jelikož k 1. lednu 2014 bylo Ústřední evidencí koní evidováno na našem území celkem 80 785 koní, pravděpodobnost kontroly v chovu koní je poměrně malá. Tisková zpráva uvádí, že za rok 2013 byla provedena kontrola 179 koní u 89 chovatelů. V méně než 10 % případů byl nalezen nedostatek v rámci hlášení změn do ústřední evidence a ve vedení registru koní na hospodářství, dá se tedy říci, že tato ustanovení plemenářského zákona jsou ve velké míře dodržována. Častějším nedostatkem pak bylo nepředložení průkazu koně (celkem 28,5 % případů), a neoznačení nebo chybné označení koně (13,4 % případů). V oblasti šlechtění a plemenitby je plemenářský zákon porušován mnohem častěji, a to, jak jsem uvedla v předchozí kapitole, zejména používání hřebce nezapsaného v Ústředním registru plemeníků. Od roku 2011 do konce roku 2013 zkontrolovala Česká plemenářská inspekce na podnět třetí osoby celkem 483 chovatelů koní a u 480 chovatelů bylo zjištěno

133§ 24 zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

134Jaké kontroly čekají Českou plemenářskou inspekcí v rámci tzv. welfare? In: Portál eAGRI - resortní portál Ministerstva zemědělství [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/cpi/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/_obsah_cz_CPI_tiskove-zpravy_jake-kontroly-cekaji-ceskou-plemenarskou.html

porušení plemenářského zákona na tomto úseku.¹³⁵ Jedná se tedy opravdu o častý úsek porušování plemenářského zákona.

5.4 Ústřední evidence koní

Ministerstvo zemědělství určilo jako pověřenou osobu vedením evidence všech druhů hospodářských zvířat Českomoravskou společnost chovatelů, a.s. Evidenci koní, oslů a jejich kříženců pak zajišťuje na základě smlouvy Ústřední evidence koní, jejímž sídlem je Hřebčín Slatiňany, který je součástí Národního hřebčína Kladruby nad Labem. Ústřední evidence koní má však i další dílčí úkoly, mimo vedení evidence. Pro všechna uznaná chovatelská sdružení mimo Jockey Club ČR a Českou klusáckou asociaci zajišťuje technické vedení plemenné knihy, což v praxi znamená, že vydává průkaz koně a zpracovává veškeré hlášené změny, které se do průkazu zapisují (změnu majitele, porážku, úhyn nebo utracení, ztrátu koně, kastraci či export do zahraničí). Jockey Club ČR a Česká klusácká asociace si pak zajišťují vedení plemenných knih včetně vydávání průkazů a hlášení změn samostatně. Tato samostatnost je dána jednak historickou tradicí, tak i praktičností - tato plemena jsou chována k účelům cvalových a klusáckých dostihů, a v průběhu dostihové kariéry dochází k častým změnám. Ústřední evidence koní také zajišťuje vydání průkazu, registraci a označení koní bez plemenné příslušnosti nebo s plemennou knihou vedenou v zahraničí, která nevydává průkaz koně.¹³⁶

135Kontrolované povinnosti českých chovatelů koní. In: Portál eAGRI - resortní portál Ministerstva zemědělství [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/cpi/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/_obsah_cz_CPI_tiskove-zpravy_kontrolovane-povinnosti-ceskych.html

136 § 41 a následující vyhlášky č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem, ve znění pozdějších předpisů

6 Organizace jezdeckého sportu

Jak bylo již uvedeno v předchozích kapitolách, jezdecký sport je pro moderní chov koní nesmírně důležitý. Většina plemen koní je šlechtěna pro některé odvětví jezdeckého sportu, a vlastní sportovní výkonnost bývá vstupenkou pro výběr zvířat do chovu. V zásadě se dají „koňské sporty“ rozdělit na podsedlové disciplíny a vozatajský sport. Větší význam mají podsedlové disciplíny. Ty se dělí na tzv. „anglické“, tedy navazují na evropskou tradici, a „westernové“, tedy zjednodušeně původem z Ameriky. Obě tyto větve jezdeckého sportu využívají jinou výstroj, pomůcky pro komunikaci koně a jezdce, a samozřejmě zcela jiné cíle výcviku a práce s koněm. V podstatě se tedy nestává, že by kůň dokázal soutěžit v anglickém i westernovém ježdění, zatímco jednotlivé disciplíny z „větve“ anglického nebo westernového ježdění pak zahrnují společné body, a mnoho koní soutěží například ve více jednotlivých disciplínách westernového ježdění. Od anglického a westernového ježdění jsou pak odděleny dostihy. Ty se dělí na klusácké a cvalové, přičemž cvalové se dále dělí na rovinové a překážkové.

6.1 Česká jezdecká federace a Mezinárodní jezdecká federace

Většina jezdeckých soutěží je pořádána pod záštitou a dle pravidel Mezinárodní jezdecké federace (*Fédération Equestre Internationale*, zkratka FEI). Mezinárodní jezdecká federace je mezinárodní organizace založená roku 1921 ve Švýcarsku, jejími členy jsou jednotlivé národní jezdecké federace členských států. Zakládajícími členy byly Spojené státy americké, Francie, Japonsko a Švédsko. Československo se stalo členem roku 1927, a téhož roku byla založena Československá jezdecká federace. V roce 1993 pak byla jako řádný člen registrována Česká jezdecká federace (ČJF), která nyní organizuje a řídí jezdecký sport v České republice, a to od tzv. „hobby závodů“ až po mezinárodní závody nejvyšší úrovně – tzv. Velké ceny.¹³⁷

137 Všeobecná pravidla jezdeckého sportu. In: Česká jezdecká federace [online].[cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://www.cjf.cz/files/stranky/dokumenty/pravidla/2017/2017_vseobecna_pravidla_0603_1.pdf

Co se týče disciplín, až do sedmdesátých let dvacátého století byly jezdecké disciplíny jen tři – parkur, drezura a všestrannost. V roce 1970 pak přibylo vozatajství, v roce 1982 voltíže a endurance. Poslední disciplínou (a také jedinou disciplínou westernového ježdění) přidanou pod záštitu FEI byl v roce 2000 reining. Pro handicapované sportovce se pořádá paradrezura a paravoltíže. Tři klasické disciplíny (tzn. parkur, drezura, všestrannost) jsou pořádány i ve variantě „pony“, kde soutěží jezdci do 16 let věku s koňmi do 148 cm kohoutkové výšky.¹³⁸ Jednotlivé disciplíny se pak řídí jak Všeobecnými pravidly jezdeckého sportu, tak pravidly jednotlivých disciplín. Na tomto místě bych si dovolila ještě stručně popsat jednotlivé disciplíny:

- parkur (či parkurové skákání) – jezdec s koněm absolvuje trať s vytyčenými skoky, za shození či odmítnutí skočit jsou přičítány trestné body
- drezura – jezdec a kůň předvádějí na drezurním obdélníku sérii předem stanovených cviků, hodnotí se přesnost provedení a chody koně
- všestrannost – soutěž ze tří částí, koně a jezdci absolvují drezurní část, terénní jízdu (sérii přírodních skoků na volném prostranství, inspirovanou překážkovými dostihy) a parkur
- voltíže – na koni se zde v pravém smyslu slova nejezdí, jde o týmovou soutěž, kdy voltížeř vede koně ze země na kruhu (lonžuje ho), a cvičenec na hřbetu koně předvádí gymnastické cviky
- vozatajství – mnoho různých disciplín s jedním koněm či více koňmi zapřaženými ve voze
- endurance – dlouhý terénní závod na trati bez překážek, rozhodující je čas
- reining – v podstatě westernová drezura.

138 Stránky Mezinárodní jezdecké federace. In: Fédération Equestre Internationale [online] [cit. 2017-12-20].

Dostupné z:<https://www.fei.org/>

6.2 Organizace dostihového sportu

Na rozdíl od ostatních odvětví jezdeckého sportu, jsou cvalové i klusácké dostihy úzce spjaty s chovem koní. Anglický plnokrevník a klusáci jsou totiž šlechtěni pouze za účelem dostihů, a organizace zastřešující dostihový provoz v České republice, tj. pro oblast cvalových dostihů (rovinových i překážkových) Jockey Club ČR, a Česká klusácká asociace pro oblast klusáckých dostihů, jsou zároveň i uznanými chovatelskými sdruženími ve smyslu § 3 plemenářského zákona. Zajištění dostihového provozu je pak tedy současně i zajištěním pořádání výkonnostních zkoušek k výběru zvířat do plemnitby, jak jsem již popsala v příslušné kapitole.¹³⁹

Mezinárodní zastřešení dostihového provozu zajišťuje Mezinárodní federace dostihových autorit (*IFHA, International Federation of Horseracing Authorities*), jejichž členy jsou i Jockey Club České republiky a Česká klusácká asociace. Na základě Mezinárodní dohody o chovu, dostizích a sázkách (*International Agreement on Breeding, Racing and Wagering*), jejichž signatářem jsou i výše zmíněné české dostihové authority, je vydáván Dostihový řád a Klusácký dostihový řád, které upravují pravidla pořádání dostihů na území České republiky.¹⁴⁰

Větší význam mají na našem území tradičně cvalové dostihy, vždyť Československý Jockey Club byl založen již v roce 1919.¹⁴¹ Obecně je základním dělením dostihů na ceny a handicap. Rozdíl je v nesené hmotnosti – v cenách nosí všichni koně stejnou hmotnost, zatímco v handicapech je nesená hmotnost pro každého koně jiná a záleží na předchozích výsledcích v dostizích – teoreticky tak mají všichni koně šanci zvítězit. Rovinové dostihy mají z chovatelského hlediska větší význam, a běhají se na nejméně 800 m v pěti základních

139 MISAŘ, Drahošlav. *Vývoj chovu koní v Čechách, na Moravě a na Slovensku*. Praha: Brázda, 2011. ISBN 978-80-209-0383-9, s. 321.

140 Stránky Mezinárodní federace dostihových autorit. In: International Federation of Horseracing Authorities [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z <http://www.horseracingintfed.com/Default.asp?section=About%20IFHA&area=0>

141 Historie Jockey Clubu. In: Jockey Club České republiky [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z http://www.dostihyjc.cz/z_udaje.php?stranka=92

kategoriích (I. kategorie je nejvyšší, V. kategorie nejnižší). Nejvýznamnější dostihy (tzv. *black-type* dostihy, nazvané dle toho, že jejich vítězové bývají uváděni v dražebních katalozích černým, výrazným písmem) se pak běhají v kategoriích L (listed), NL (national listed) a G (graded), přičemž dostihy kategorie G se ještě běhají ve třídách G3 až G1. U nás se však dostihy vyšší kategorie než G3 neběhají. Pokud se jedná o dostihy překážkové, dělí se na dostihy přes proutěnné překážky, steeplechase a steeplechase-cross country. Minimální délka překážkového dostihu je 2800 m. Rozdíl mezi jednotlivými druhy překážkových dostihů je ve výšce a typu překážek, přičemž dostihy přes proutěnné překážky a steeplechase mají jen jeden standardizovaný typ skoků, zatímco steeplechase-cross country má rozmanitý druh skoků (například Velká Pardubická).¹⁴²

Klusácké dostihy nejsou u nás příliš populární. Základní dělení je na klusácké dostihy v sulce (tzv. koně táhnou vozík-sulku) a monté (dostihy klusáků pod sedlem). Dělení dostihů na ceny a handicapy je stejné jako u dostihů cvalových, kategorie však nejsou I. až V, jako u dostihů cvalových, ale konají se dostihy standardní (SD), chovatelské zkoušky (CH) a nejvýznamnější jsou pak klasické dostihy, které kůň může absolvovat pouze ve čtyřech letech a jejich počet je omezen.¹⁴³

6.3 Organizace westernového sportu

Co se týče westernových soutěží, neexistuje nad nimi prozatím nějaká mezinárodní zastřešující organizace. Jedná se také o nejnovější sportovní odvětví s koňmi. Westernové soutěže jsou tak pořádány různými organizacemi, které stanovují vlastní pravidla, často také zanikají a vznikají organizace nové. Jednotná mezinárodní pravidla jsou dána pouze pro soutěže pořádané chovatelskými organizacemi, tedy pro americká westernová plemena koní American Quarter Horse, American Paint Horse a Appaloosa. V České republice pak bývají pořádány soutěže chovatelské, zastřešené příslušnou chovatelskou organizací westernových

142 Dostihový řád In: Jockey Club České republiky [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://www.dostihjyc.cz/download/dostihy/D___2017clean.pdf

143 Klusácký dostihový řád In: Česká klusácká asociace [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.czetra.cz/download/KDR.pdf>

plemen koní, a jinými spolky dle vlastních pravidel – největšími organizacemi dle počtu členů je pak Western Riding Club České republiky a Česká rodeová asociace.

Westernové disciplíny se dají rozdělit na ty, které jsou vypisovány pouze chovatelskými organizacemi - halter (v podstatě výstava koní, kdy je posuzován exteriér zvířat) a longe line (posuzován je kůň v pohybu na dlouhé oprati – lonži). Ostatní disciplíny jsou pak zaměřeny buď na příježděnost koně (reining, freestyle reining, western pleasure, trail, western horsemanship, showmanship at halter, western riding a superhorse), dále rychlostní disciplíny (barrel race, pole bending, speed race a stake race) a dobytkařské disciplíny (working cow horse, cutting, team penning, ranch sorting). Tyto disciplíny pak bývají pořádány jak chovatelskými, tak jinými organizacemi. Všeobecně nejpoblárnější westernovou disciplínou je pak reining, který je ale, jak bylo již výše uvedeno, pod záštitou FEI, modifikací je freestyle reining, který se jezdí v kostýmech. Mezi další poblární disciplíny patří trail (překonávání překážek, které se mohou vyskytnout při jízdě v terénu), western pleasure (předvedení chodů koně, které má být pro jezdce co nejpohodlnější). Poblárními jsou i rychlostní disciplíny pole bending a barrel racing (co nejrychlejší projetí tratě okolo tyčí či barelů), z dobytkařských disciplín se poměrně hojně pořádají soutěže v práci s telaty – cuttingu.¹⁴⁴

144 Stránky Western Riding Clubu České republiky [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z <http://www.wrc.cz/o-nas/>

7 Občanskoprávní odpovědnost v chovu koní

Nový občanský zákoník opouští v rámci náhrady škody princip přednosti retulární restituace před naturální (tedy přednosti peněžité náhrady před uvedením v předešlý stav). Mimo to byly přidány zvláštní ustanovení, dopadající na specifické případy, které byly v dříve platném občanském zákoníku řešeny dle obecných principů. S rekodifikací soukromého práva tak nedošlo jen ke změně právního postavení zvířete, jak již bylo uvedeno v první kapitole, ale též ke změně odpovědnosti jednak za škodu způsobenou zvířeti, a také odpovědnosti za škodu způsobenou zvířetem. Jelikož odpovědnost za škodu způsobenou zvířeti souvisí úžeji s dereifikací zvířete, dovolím si ji na tomto místě rozebrat jako první.

7.1 Odpovědnost za škodu způsobenou zvířeti

Zatímco obecné pravidlo náhrady při poškození věci obsažené v § 2969 odst. 1 NOZ říká (shodně s dříve platným zněním § 443 OZ 1964), že: „*Při určení výše škody na věci se vychází z její obvyklé ceny v době poškození...*“, následující § 2970 NOZ stanoví, že v případě poranění zvířete nahradí škůdce účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví zraněného zvířete. Důležité je pak znění druhé věty výše uvedeného ustanovení: „*Náklady spojené s péčí o zdraví nejsou neúčelné, i když podstatně převyšují cenu zvířete, pokud by je vynaložil rozumný chovatel v postavení poškozeného.*“ Dle důvodové zprávy je opět přiznána inspirace rakouským právem, a zdůrazněna je specifická povaha zvířete, které již není věcí a je tedy nutno usilovat o zachování jeho zdraví bez ohledu na cenu léčby, ale zároveň není na stejné úrovni s člověkem – proto se nepoužijí ani analogicky ustanovení o náhradě při ublížení na zdraví a usmrcení člověka.¹⁴⁵

145 Konsolidovaná verze důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku, [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, s.579

Náklady spojené s péčí o zdraví zvířete však musejí být účelně vynaložené. Komentářová literatura pak uvádí, že je nutno posuzovat účelnost vynaložení nákladů vždy dle individuálního případu – účelně vynaložené náklady pro péči o zdraví zraněného zvířete určeného pro výrobu živočišných produktů nepřesáhnou obvyklou cenu zvířete, u domácích mazlíčků tomu bude nejspíše naopak. Zohlednit se mají také specifické vlastnosti zvířete – například, že se jedná o asistenčního psa (u koní tedy zřejmě půjde například o úroveň příježdění, dosaženou sportovní výkonnost, chovnou hodnotu apod.)¹⁴⁶ Měřítkem účelnosti vynaložených nákladů má také být, zda by je vynaložil i rozumný chovatel v postavení poškozeného. Tento pojem není dále vyložen, mělo by se zřejmě jednat o průměrně rozumného a pečlivého člověka, jak je uvedeno v § 4 NOZ.¹⁴⁷

Mezi účelně vynaložené náklady je pak potřeba počítat nejenom náklady na léčbu zvířete (léky, veterinární zákroky), ale i náklady na přepravu k ošetření a k provedení rehabilitace, speciální potravinové doplňky a podobně. Tyto náklady se považují za účelně vynaložené nejen tehdy, když je léčba úspěšná, ale i v případě neúspěšné léčby (pokud by je vynaložil rozumný chovatel, tj. zřejmě tehdy, lze-li předpokládat úspěch léčby). Platí zásada, že náklady spojené s léčbou zvířete se hradí tomu, kdo je vynaložil, nikoli majiteli zvířete (v případě koní tedy například ustajovateli nebo trenérovi koně).¹⁴⁸

Co se týče náhrady škody za usmrcení zvířete, důvodová zpráva odkazuje na analogické použití ustanovení o náhradě škody za věc. V případě usmrcení nebo poranění zvířete ze svévůle nebo zlomyslnosti se může použít i pravidlo o ceně zvláštní oblíbenosti. Toto pravidlo však z povahy věci lze aplikovat pouze na domácí mazlíčky a zvířata v zájmovém chovu.¹⁴⁹

146 HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

147 *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-630-3.

148 HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

149 Konsolidovaná verze důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

7.2 Odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem

Odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem opět nebyla v OZ 1964 řešena zvláštním ustanovením. Judikatura pak kladla na majitele zvířat poměrně vysoké nároky, a to na hranici objektivní odpovědnosti. Byla například vyvozena odpovědnost chovatele huculské klisny, která vběhla pod kola automobilu poté, co byla napadena neovladatelným hřebcem mladé jezdkyňe. Přestože Nejvyšší soud vzal do úvahy to, že hucul je plemeno koně známé pro svou klidnou povahu a to, že příčinou splašení klisny bylo to, že dvě mladé jezdkyňe nezvládly své hřebce a jeden z nich klisnu napadl, byla dovozena odpovědnost jezdce (a vlastníka) klisny, který nedodržel obecnou prevenční povinnost (tj. chovat se tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku a na jiných hodnotách).¹⁵⁰ Z hlediska etologie koní bych jen dodala, že napadení klisny hřebcem není běžný projev chování, a navíc vlastnictví hřebce k jiným účelům než k plemenitbě je bráno jako projev nedbalosti, standardně chovatelé koní hřebce kastrují ještě ve věku, kdy nejsou jezdecky využíváni, a to právě s ohledem na bezpečnost.

Co se týče platné právní úpravy, zdrojem inspirace má být BGB a také polský občanský zákoník.¹⁵¹ Odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem je upravena ve třech paragrafech, přičemž obecným ustanovením je § 2933 NOZ, které stanoví, že: „(z)působí-li škodu zvíře, nahradí ji jeho vlastník, ať již bylo pod jeho dohledem nebo pod dohledem osoby, které vlastník zvíře svěřil, anebo se zatoulalo nebo uprchlo. Osoba, které zvíře bylo svěřeno nebo která zvíře chová nebo jinak používá, nahradí škodu způsobenou zvířetem společně a nerozdílně s vlastníkem.“ Z výše řečeného vyplývá, že vlastník zvířete odpovídá za škodu jím způsobenou objektivně, tedy bez ohledu na zavinění. Pokračuje se tedy v „tvrdom“ nahlížení na odpovědnost majitele zvířete, v souladu s dosavadní judikaturou. Dle zákonné dikce majitele zvířete odpovědnosti nezprošťuje ani fakt, že zvíře bylo pod dohledem jiné osoby (například kuň v nájemním ustájení nebo pod spolujezdcem, což je obvykle člověk, který majiteli koně přispívá na náklady spojené s péčí o koně a koně jezdecky využívá), nebo uprchlo. Zákon však stanoví, že tyto „jiné osoby“, kterým bylo

¹⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 2013, spisová značka 25 Cdo 1094/2001

¹⁵¹ DOHNAL, Jakub. Škoda způsobená zvířetem: *Časopis Bulletin advokacie*. 2016.

zvíře svěřeno, odpovídají za škodu zvířetem způsobenou společně a nerozdílně s vlastníkem zvířete. Škoda nemusí pak být zvířetem způsobena přímo (například kopnutí koně), ale i nepřímo (například volně pobíhající kůň se rozcválá proti člověku, který se koni snaží vyhnout a vběhne do vozovky, kde ho srazí automobil). V případě nepřímo způsobené škody je však potřeba zkoumat kauzální nexus (vztah příčiny a následku) mezi reakcí zvířete a způsobenou škodou.¹⁵²

I v případě objektivní odpovědnosti je však třeba zkoumat, zda škoda nebyla zaviněna spolupůsobením poškozeného. Podle obecných zásad obsažených v § 2918 NOZ, se odpovědnost škůdce za škodu poměrně sníží spolupůsobením poškozeného, s výjimkou situace, kdy okolnosti podílející se na vzniku škody jdou k tíži jedné ze stran jen nepatrným způsobem, pak se způsobená škoda nedělí. Obecné pravidlo pro určení snížení rozsahu způsobené škody však neexistuje, vždy je potřeba posuzovat konkrétní okolnosti daného případu. Dá se však říct, že obvykle snížení povinnosti k náhradě škody nepřesáhne 50%, vyšší část by přicházela v úvahu jen v případě opravdu extrémních skutkových okolnostech, kdy by zavinění poškozeného dosahovalo opravdu vysoké míry.¹⁵³

Speciálním ustanovením, zmírňujícím objektivní odpovědnost majitele zvířete za škodu jím způsobenou, je pak § 2934 NOZ, který obsahuje pravidlo, že odpovědnosti za škodu způsobenou domácím zvířetem se lze zprostit, je-li zvíře využíváno k podnikání nebo k získávání obživy nebo slouží jako pomocník pro osobu se zdravotním postižením. Ke zproštění však dojde pouze tehdy, prokáže-li vlastník, že: „...*při dozorů nad zvířetem nezanedbal potřebnou pečlivost, anebo že by škoda vznikla i při vynaložení potřebné pečlivosti.*“¹⁵⁴ Z hlediska výkladu výše uvedeného ustanovení je podstatné to, že musí jít o zvíře domácí (a tedy takové, jehož celý druh obvykle žije s člověkem, nebo vůbec divoce nežije – viz první kapitola této diplomové práce), a musí sloužit k výkonu povolání, výdělečné činnosti nebo obživě. Komentářová literatura uvádí, že zvíře musí k jedné

152 Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014), 1. vydání, 2014, s. 1627

153 ŠTROF, Michal a Tereza TROJANOVÁ. Soukromoprávní odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem se zaměřením na význam spolupůsobení poškozeného na vznik škody

154 § 2934 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

z těchto činností být využíváno převážně, a posuzovat se má činnost vlastníka, při které je dosahováno zisku, ne ziskovost či ztrátovost chovu konkrétního jedince. Z tohoto hlediska lze pod takto privilegovaná zvířata zařadit koně sloužící v agroturistice či využívané při těžbě dřeva v lese, stejně jako koně využívané v chovu. Lze také uvažovat o policejních koních (slouží k výkonu povolání v širším slova smyslu), a sportovní či dostihové koně v tréninku (zde kůň neslouží k výdělečné činnosti majitele zvířete, ale trenéra, kterému je kůň svěřen za účelem sportovního tréninku).¹⁵⁵

Co se týče zvířat, která jsou chována jako pomocník pro osobu se zdravotním postižením, sporná může být otázka využití koně pro hipoterapii. Ustanovení bezesporu dopadá na asistenční či vodící psy (ačkoli k tomuto druhu výcviku lze využít třeba i prasata, nebo miniponíky, nejedná se o praxi v ČR příliš běžnou), je otázkou, zda kůň využívaný pro hipoterapii může být tímto pomocníkem osoby se zdravotním postižením. Smyslem a účelem ustanovení je, aby přísná úprava bez možnosti liberace nedopadala na osoby handicapované, které potřebují zvíře jako pomocníka a ke zlepšení kvality svého života.¹⁵⁶ Hipoterapie („léčba koněm“) je metoda, při které je zlepšení zdraví pacienta dosahováno kontaktem s koněm a pobytem na jeho hřbetě – je využíván uklidňující efekt na psychiku člověka, a pravidelný pohyb svalů koňského hřbetu při jízdě jako fyzická stimulace pacienta. Z tohoto hlediska by tedy na koně – hipoterapeuta mělo být nahlíženo jako na privilegované zvíře ve smyslu § 2934 NOZ.

K liberaci pochopitelně nestačí jen to, že je domácí zvíře využíváno k jednomu z výše uvedených účelů – je nutné, aby vlastník zvířete také učinil veškerá opatření k tomu, aby ke škodě nedošlo (například provozovatel agroturistické jízdárny zajistí, aby všichni školní koně měli odpovídající stupeň výcviku, a osoby, které vedou jezdecké hodiny měly cvičitelský průkaz) a v případě, že opatření zanedbá, aby ke škodě došlo i bez jeho opomenutí (*vis maior*). Každý jednotlivý případ pak má být posuzován s ohledem na

155 HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8, s. 1630 - 1631.

156 *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře. ISBN 978-80-7478-630-3.

individuální okolnosti (druh zvířete a jeho reakce, zkušenosti – například to, že je kůň známý svými nepřiměřenými reakcemi, špatnými zkušenostmi s lidmi apod.).¹⁵⁷

157 HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8, s. 1631.

8 Odpovědnost za přestupky a trestné činy

Dodržování veřejnoprávních norem v chovu koní, které byly popsány v předchozích kapitolách této diplomové práce, je nutno především vynucovat, aby byly svými adresáty respektovány. Delikt ní odpovědnost z hlediska veřejného práva lze pak rozdělit na dvě roviny – správní a trestní. Většina porušení právních norem je řešena v rámci správního práva, zatímco jako trestné činy jsou posuzovány pouze společensky nejzávažnější formy jednání.¹⁵⁸

Z historického hlediska ukazuje postupné zpřísnování veřejnoprávních norem chránících život a zdraví zvířat stejný trend, jaký je pozorován i v soukromém právu – ochrana zvířat je brána jako společensky závažný problém, kterému je věnována pozornost a zvířatům jsou stále více a více přiznávána práva, která v dřívější době náležela jen člověku.¹⁵⁹

Trestný čin je v § 13 odstavci 1 trestního zákoníku definován jako: „...*protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně*“,.¹⁶⁰ Tato tzv. formální definice trestného činu odpovídá Listině základních práv a svobod, která v článku 40 odstavci 1 požaduje, aby výlučně soudně trestné kategorie nejzávažnějších deliktů byly vymezeny trestním zákonem a výlučně označeny jako trestný čin. Dle odstavce 2 § 13 TZ je ke spáchání trestného činu vyžadováno úmyslné zavinění, nestanoví-li zákon výlučně, že postačí zavinění z nedbalosti.¹⁶¹

158 STEJSKAL, Vojtěch a Martin LESKOVJAN (eds.). *Člověk a zvíře - v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0, s. 104.

159 MÜLLEROVÁ, Hana, David ČERNÝ a Adam DOLEŽAL. *Kapitoly o právech zvířat: "my a oni" z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva*. Praha: Academia, 2016. Právo - etika - společnost. ISBN 978-80-200-2601-9, s. 631-638.

160 § 13 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Co se týče druhé větve veřejnoprávní odpovědnosti za delikty, přestupkové právo spadá pod oblast tzv. správního trestání. V řízení o přestupku rozhoduje správní orgán samostatně o vině a trestu za spáchaný přestupek, a za jeho spáchání uděluje správní trest. Na rozdíl od předchozí právní úpravy (tj. zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích), zůstal zachován pouze pojem přestupek, namísto doposud používaných pojmů správní delikt právnických a podnikajících fyzických osob a jiný správní delikt fyzických osob. Pachatelem přestupku tedy může být jak fyzická osoba, tak fyzická osoba podnikající, a také právnická osoba.¹⁶²

Změny dostala samotná definice přestupku, kdy přestupkem se rozumí: „...*společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.*“¹⁶³. V definici přestupku tak oproti předchozí právní úpravě chybí otázka zavinění, neboť rozšířením pojmu přestupku o správní delikty podnikajících fyzických a právnických osob a jiné správní delikty fyzických osob již přestupkem není pouze zaviněné jednání. Definice přestupek negativně vymezuje pouze ve vztahu k trestným činům, nikoli už vůči jiným správním deliktům (disciplinárním, pořádkovým, a platebním), takže bude na aplikační praxi, jak bude posuzována otázka souběhu přestupků s jinými správními delikty.¹⁶⁴

8.1 Chov koní a trestní zákoník

Z hlediska chovu koní přicházejí v rámci trestního práva tři skutkové podstaty trestných činů, kterých se lze dopustit v souvislosti s koňmi a jejich chovem. Nebudu tedy rozebírat celou Hlavu VII (trestné činy proti životnímu prostředí) zákona č. 40/2009 Sb.,

161 ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

162 Dokončená reforma správního trestání. *Právní rádce*. *Economia*, 2017/11).

163 § 5 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

164 JEMELKA, Luboš. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: Zákon o některých přestupcích : komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-666-1.

trestního zákoníku, pozornost budu věnovat trestnému činu týrání zvířat (§ 302 trestního zákoníku), zanedbání péče o zvíře z nedbalosti (§ 303 trestního zákoníku) a šíření nakažlivé nemoci zvířat (§ 306 trestního zákoníku).

Skutková podstata trestného činu týrání zvířat spočívá v týrání zvířat, a to ve dvou samostatných alternativách – a to dle písmene a) *zvláště surovým nebo trýznivým způsobem*, nebo dle písmene b) *surovým nebo trýznivým způsobem veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném*.¹⁶⁵ Komentářová literatura uvádí, že předmětem útoku je zvíře dle § 3 písm. a) definice zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, tedy každý živý obratlovec kromě člověka, a to včetně forem schopných samostatného života (ne však plod nebo embryo). Nepoužije se tedy rozšířená definice zvířete obsažená v novém občanském zákoníku – a to z důvodu toho, že ve veřejném právu se soukromoprávní definice neuvádí.

Konkrétní chování, které je nutno považovat za týrání zvířat trestní zákoník neobsahuje, užívají se tedy způsoby týrání uvedené v § 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání. Posuzovat je však nutné intenzitu tohoto chování – zde totiž leží hranice mezi správním a trestním právem. Aby byl možný trestněprávní postih, je nutné, aby se intenzita jednání vymykala běžným způsobům v zákoně uvedeným, a to buď zvláště surovým způsobem (což značí povahu a závažnost jednání pachatele – např. kombinace více způsobů týrání) a nebo zvláště trýznivým způsobem (zde se posuzuje intenzita týrání vnímaná zvířetem – např. velká bolestivost). Není však nutné, aby byla zvířeti způsobena smrt – v tomto případě se jedná o okolnost zvyšující trestní sazbu, nikoli o podmínku trestnosti.¹⁶⁶

O trestný čin týrání zvířat se jedná také v případě, že bylo týrání zvířat provedeno surovým nebo trýznivým způsobem (tj. intenzivněji než běžným způsobem dle zákona na ochranu zvířat proti týrání, ale nedosahující intenzity *zvláště* surového nebo trýznivého způsobu týrání, o kterém bylo pojednáno v předchozím odstavci), a to veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném. Aby byl trestný čin spáchán veřejně, je dle § 117 TZ spáchán: *„obsahem tiskoviny nebo rozšiřovaného spisu, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně*

165 § 302 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

166 ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

*přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo před nejméně třemi osobami současně přítomnými.*¹⁶⁷ Místo veřejnosti přístupné je pak vykládáno jako místo, na kterém se mohou zdržovat osoby individuálně neurčené a kde se také obvykle zdržují, i když třeba v daném okamžiku přítomny nebyly (například veřejný park, škola, ulice apod.). Z judikatury pak vyplývá, že dle soudní praxe se o spáchání trestného činu týrání zvířat jedná i tehdy, pokud je spáchán na místě soukromém (tj. veřejnosti nepřístupném), ale veřejnost mohla pozorovat negativní projevy týrání z místa veřejně přístupného (v konkrétním případě ze sousedního pozemku, který nebyl oplocen).¹⁶⁸

Jak jsem již uvedla výše, mezi okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby patří (dle § 302 odst. 2 písm. b) TZ) smrt zvířete (utýrání), avšak také způsobení trvalých následků na zdraví zvířete – tj. takových změn zdravotního stavu, které nelze zcela vyléčit, a zdravotní stav zvířete je oproti stavu před týráním trvale zhoršen). Další okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby je dle § 302 odst. 2 písm. a) TZ recidiva pachatele – tj. pachatel musel být za trestný čin týrání zvířat v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán. Na tomto ustanovení je zajímavé to, že sleduje historický vývoj samotného pojetí trestného činu – podle původního znění § 203 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, mohl být trestný čin týrání zvířat spáchán pouze při utýrání zvířete, nebo při předchozím odsouzení za trestný čin týrání zvířat či spáchání podobného přestupku. Toto ustanovení tedy dobře ilustruje zpřísnování trestněprávní represe na úseku ochrany zvířat proti týrání.¹⁶⁹ Poslední z okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby je dle § 302 odst. 3 TZ spáchání trestného činu na větším počtu zvířat. Trestní zákoník však neuvádí, jaký počet zvířat se pod pojmem „větší počet“ rozumí, judikatura se však přiklání k tomu, že se jedná o více než sedm zvířat, přičemž není rozhodné, zda k týrání došlo v jednom okamžiku, nebo postupně.¹⁷⁰

167 § 117 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

168 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011

169 MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9, s. 403-407.

170 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011

Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti (§ 303 TZ) je relativně novou skutkovou podstatou, v původním trestním zákoně (tj. zákoně č. 140/1961 Sb., trestní zákon), totiž nebylo obsaženo. Podstatou jednání je zanedbání péče o zvíře, která je vzhledem k jeho věku, druhu, zdravotnímu stavu, roční době a biologickým potřebám zvířete nutná (zajistit zvířeti vodu, potravu, případně úkryt před výkyvy počasí a další). Na rozdíl od výše rozebíraného týrání zvířat, kterého se může dopustit pachatel na kterémkoli zvířeti (vlastním, cizím i divokém), je ve skutkové podstatě trestného činu zanedbání péče o zvíře z nedbalosti uvedeno, že předmětem útoku je zvíře, které pachatel vlastní, nebo má povinnost se o něj starat (např. v případě nájemní smlouvy, nebo v případě koní ustajovatel). Na rozdíl od trestného činu týrání zvířat se jedná o trestný čin nedbalostní, avšak k jeho spáchání je nutná hrubá nedbalost. Hrubá nedbalost znamená vyšší intenzitu nedbalosti (vědomé i nevědomé), přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti při ochraně zájmů chráněných trestním zákoníkem je zjevně bezohledný. Dalším rozdílem oproti skutkové podstatě týrání zvířat je to, že následkem trestného činu zanedbání péče o zvíře z nedbalosti je smrt či trvalé následky na zdraví zvířete. Stejně jako u trestného činu týrání zvířat je okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby (§ 303 odst. 2 TZ) způsobení trvalých následků na zdraví nebo smrti většímu počtu zvířat, ve výkladu tohoto pojmu se zřejmě použije stejná rozhodovací praxe, a pojem bude vykládán jako více než sedm zvířat.¹⁷¹

Zcela odlišným trestným činem než v předešlých odstavcích zmíněné skutkové podstaty je šíření nakažlivé nemoci zvířat, obsažené v § 306 trestního zákoníku. Jedná se o trestný čin ohrožovací (jde tedy o trestný čin, který je dokonán již vyvoláním nebezpečí, které z jednání pachatele bezprostředně hrozí, a ke škodlivému následku nemusí skutečně dojít – způsobení škodlivého následku je v tomto případě dle odstavce 2 § 306 okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby), jehož podstatou je skutečnost, že pachatel (úmyslně i z nedbalosti): „způsobí nebo zvýší nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci zvířat v zájmových chovech, hospodářských zvířat nebo volně žijících zvířat“¹⁷² Výchet toho,

171 ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

172 § 306 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

kteře choroby jsou pro účely trestního zákoníku považovány za nakažlivé nemoci zvířat je obsažen v Příloze 2 nařízení vlády č. 453/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin. Za nákazy koní se pak považuje hřebčí nákaza, infekční anémie koní, influenza (chřipka) koní, mor koní a vozhrívka.¹⁷³ Tento výčet je v podstatě převzat z veterinárního zákona, konkrétně jeho Přílohy č. 2 (nákazy a nemoci přenosné ze zvířat na člověka, které jsou považovány za nebezpečné, a jejich původci), kde je však navíc uvedena encefalomyelitida koní (východní i západní), infekční arteritida koní, nakažlivá metritida koní, piroplasmóza koní, Surra a venezuelská encefalomyelitida koní.¹⁷⁴

8.2 Odpovědnost za přestupky dle zákona na ochranu zvířat proti týrání

V zákoně na ochranu zvířat proti týrání jsou přestupky zařazeny v části sedmé, konkrétně v § 27-28c. V § 27 jsou uvedeny přestupky fyzických osob, v § 27a jsou uvedeny přestupky právnických a podnikajících fyzických osob. Zákonný výčet je kazuistický, a je rozdělen dle vztahu pachatele k týranému zvířeti. Mezi přestupky fyzických osob patří propagace týrání, týrání či utýrání, usmrcení v rozporu se zákonnými požadavky, výroba, dovoz a prodej čelistových a lepicích pastí, porušení zákazu odchyту, provádění pokusů na zvířatech v rozporu s právními předpisy a další.¹⁷⁵ Fyzická osoba se dále může přestupku dopustit jako chovatel (§ 27 odst. 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání), jako chovatel hospodářských zvířat (§ 27 odst. 3 zákona na ochranu zvířat proti týrání), jako chovatel druhu vyžadujícího zvláštní péči (§ 27 odst. 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání), jako chovatel poskytující soustavnou nezbytnou péči handicapovanému zvířeti (§ 27 odst. 5

173 Příloha č. 2 nařízení vlády č. 453/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin

174 Příloha č. 2 zákona č. 453/2009 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů

175 § 27 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

zákona na ochranu zvířat proti týrání), jako pořadatel (§ 27 odst. 6 zákona na ochranu zvířat proti týrání), jako osoba odpovědná za péči o pokusná zvířata (§ 27 odst. 7 a odst. 10 zákona na ochranu zvířat proti týrání), jako vedoucí projektu pokusů (§ 27 odst. 8, odst. 8 a odst. 10 zákona na ochranu zvířat proti týrání) a jako provozovatel útulku nebo záchranné stanice (§ 27 odst. 11 zákona na ochranu zvířat proti týrání).

Právnícké a podnikající fyzické osoby mají většinu kategorií i jednání shodných s osobami fyzickými, přestupků se však mohou dopustit i jako chovatelé, kteří se zabývají chovem zvířat v rámci podnikatelské činnosti, anebo sdružení právníckých nebo fyzických osob, která se zabývají chovem zvířat (§ 27a odst. 7 zákona na ochranu zvířat proti týrání), jako osoba provozující podnikání v oblasti obchodu se zvířaty určenými pro zájmové chovy dle § 13a zákona na ochranu zvířat proti týrání (§ 27a odst. 9 zákona na ochranu zvířat proti týrání), jako provozovatel podniku (§ 27a odst. 11 zákona na ochranu zvířat proti týrání), jako chovatel, dodavatel nebo uživatel pokusných zvířat § 27a odst. 13-16 zákona na ochranu zvířat proti týrání), jako provozovatel útulku nebo záchranné stanice (§ 27a odst. 17 zákona na ochranu zvířat proti týrání) školící pracoviště (§ 27a odst. 18 zákona na ochranu zvířat proti týrání) a dále také jako určený veterinární lékař, a to v případě toho, že neučiní kroky k minimalizaci utrpení pokusného zvířete (§ 27a odst. 19 zákona na ochranu zvířat proti týrání). Dále se přestupku dle § 27a odst. 10 zákona na ochranu zvířat proti týrání může dopustit i církev nebo náboženská společnost, a to v souvislosti s rituálními porážkami při obřadech.

Z procesního hlediska vedou dle § 28 zákona na ochranu zvířat proti týrání obecní úřady obcí s rozšířenou působností přestupkové řízení (s některými výjimkami, kdy přestupkové řízení vedou obce), s tím, že si jsou pro řízení o přestupku vždy povinny vyžádat odborné vyjádření příslušné krajské veterinární správy, které má v řízení závaznou povahu. Pokuty pak ukládá a vybírá orgán, který je uložil. Za všechny kategorie přestupků bez ohledu na osobu pachatele je výše pokut odstupňovaná dle závažnosti, a to do 50 000 Kč, do 200 000 Kč a do 500 000 Kč.¹⁷⁶

176 § 24 – 28c zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

Mimo ukládání pokut je možné v přestupkovém řízení ukládat další správní tresty a zvláštní opatření. Mezi správní tresty patří zákaz chovu zvířat a propadnutí týraného zvířete (§ 27b zákona na ochranu zvířat proti týrání) a zabrání týraného zvířete (§ 27c zákona na ochranu zvířat proti týrání). Zákaz chovu zvířat a propadnutí týraného zvířete se ukládá vždy společně s pokutou, a to v případě, že existuje důvodné podezření, že pachatel bude v týrání pokračovat (zejména recidiva), případně neposkytne zvířeti potřebnou péči, v případě zákazu chovu zvířat také tehdy, panuje-li obava, že začne pachatel začne chovat další zvířata, která budou následně týrána. Zabrání týraného zvířete se ukládá tehdy, nelze-li osobu za přestupek potrestat (např. nepřičetnost, nedostatek věku). Vlastníkem propadlých a zabraných zvířat se stává stát. Zvláštní opatření pak na základě návrhu krajské veterinární správy ukládá úřad obce s rozšířenou působností správním rozhodnutím.

Mezi zvláštní opatření patří umístění zvířete do náhradní péče (§ 28a odst. 1 písm. a) zákona na ochranu zvířat proti týrání), které lze uložit i předběžně, to v následujícím případě: „...*jestliže lze ve správním řízení očekávat uložení propadnutí týraného zvířete, rozhodnutí o jeho zabrání nebo rozhodnutí o umístění týraného zvířete do náhradní péče.*“¹⁷⁷. Dalším zvláštním opatřením je nařízení snížení počtu zvířat včetně jejich usmrcení (§ 28a odst. 1. písm. b) zákona na ochranu zvířat proti týrání), nařízení pozastavení činnosti (§ 28a odst. 1. písm. c) zákona na ochranu zvířat proti týrání) nařízení utracení zvířete (§ 28a odst. 1. písm. d) zákona na ochranu zvířat proti týrání) a nařízení umožnit provádění péče o zvíře jinou osobou (§ 28a odst. 1. písm. e) zákona na ochranu zvířat proti týrání). Charakter zvláštního opatření má také závazný pokyn k odstranění zjištěných nedostatků dle § 22 odst. 1 písm. l) zákona na ochranu zvířat proti týrání. Na rozdíl od výše uvedených opatření je však závazný pokyn k odstranění zjištěných nedostatků vydáván Státní veterinární správou, a to na základě kontrolního zjištění. Společně se zahájením správního řízení o zvláštním opatřením musí být vždy zahájeno přestupkové řízení, pokud nebylo zahájeno pro závažnost věci trestní řízení. Z charakteru těchto zvláštních opatření vyplývá, že nemají sankční charakter, a jedná se o preventivní a

¹⁷⁷ § 28c odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

nápravné prostředky, umožňující pružněji reagovat na potřeby praxe v případech týrání zvířat.¹⁷⁸

8.3 Odpovědnost za přestupky dle veterinárního zákona a plemenářského zákona

Úprava přestupků je obsažena v Hlavě X veterinárního zákona, konkrétně v § 71-74. Na rozdíl od přestupků je právní úprava jednodušší, v § 71 jsou uvedeny přestupky fyzických osob, v § 72 přestupky právnických osob a podnikajících fyzických osob. § 73 veterinárního zákona byl zrušen, § 74 obsahuje společná ustanovení k přestupkům. Výčet přestupků není tak rozsáhlý a obsahuje odkaz na stanovené zákonné povinnosti. Přestupky dle veterinárního zákona projednávají krajskou veterinární správou, s výjimkami na úseku dozoru nad veterinárními léčivy, které projednává Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv, a přestupky na úseku dovozu zásilek produktů živočišného původu pro osobní spotřebu a neobchodního přesunu zvířat v zájmovém chovu, které projednávají celní úřady.¹⁷⁹

Jako správní tresty jsou ukládány pokuty, kde jsou vidět významné rozdíly v sankcionování fyzických osob a osob právnických a podnikajících fyzických osob, vyplývající z možnosti podnikatelů porušovat ustanovení veterinárního zákona ve větším měřítku. Zatímco pro přestupky fyzických osob je výše pokuty za přestupky odstupňována dle závažnosti s horní hranicí pokuty do 20 000 Kč, do 50 000 Kč a do 100 000 Kč, u právnických osob a podnikajících fyzických osob jsou tyto horní hranice ukládaných pokut za přestupky řádově vyšší, konkrétně do 50 000 Kč, do 300 000 Kč, do 500 000 Kč, do 1 000 000 Kč a do 2 000 000 Kč.¹⁸⁰

178 MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9, s. 387 - 390.

179 § 74 zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů

Odpovědnost za přestupky dle plemenářského zákona je upravena v Hlavě VII plemenářského zákona, a to v § 26-28. Výčet přestupků je poměrně široký, s rozdělením přestupků, kterých se může osoba dopustit v určitém postavení, podobně jako v zákoně na ochranu zvířat proti týrání. Projednávány jsou přímo Českou plemenářskou inspekcí, s tím, že některé přestupky na úseku označování a evidence jsou projednávány orgány veterinárního dozoru, a to v souladu se zákonem č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů (zákon o Státním zemědělském intervenčním fondu).¹⁸¹

Přestupky fyzických osob jsou obsaženy v § 26 plemenářského zákona, přičemž některých se může dopustit každá fyzická osoba, některých jen v postavení chovatele či majitele zvířete, jako vlastník genetického zdroje zvířete, jako chovatel evidovaných či označovaných zvířat či jako provozovatel líhní. Horní hranice ukládaných pokut fyzickým osobám jsou dle závažnosti odstupňovány do 200 000 Kč, do 500 000 Kč a do 1 000 000 Kč.¹⁸²

Z hlediska tématu této diplomové práce stojí za rozbor ustanovení § 26 odst. 10 plemenářského zákona, které obsahuje výčet přestupků, kterých se může dopustit fyzická osoba jako chovatel koní a oslů a jejich kříženců a chovatel turů. Všechny tyto přestupky se týkají průkazu koně, tedy konkrétně pod písmenem a) jeho nevyžádání od Ústřední evidence koní (respektive Jockey Clubu a České klusácké asociace u anglických plnokrevníků a klusáků), pod písmenem b) nedoplnění všech údajů a změn v průkazu koně, pod písmenem c) nepředání či nepřibrání průkazu koně při přemístění koně, a pod

180 § 71 odst. 3, § 72 odst. 3 zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů

181 § 26 - 28 zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

182 § 26 odst. 12 písm. a) b) c) zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

písmenem d) nevyžádání si duplikátu či náhradního průkazu koně při jeho ztrátě a odcizení. Jedná se o závažné přestupky, za které pak může být uložena pokuta až 1 000 000 Kč.¹⁸³

Přestupky právnických a podnikajících fyzických osob jsou pak shodné s přestupky fyzických osob, včetně ustanovení o přestupcích právnických a podnikajících fyzických osob jakožto chovatelů koní a oslů a jejich kříženců a chovatelů turů, obsaženém v § 27 odst. 10 plemenářského zákona. Nad rámec výčtu přestupků fyzických osob jsou pak obsaženy přestupky, kterých se mohou dopustit některé specifické subjekty, jmenovitě například sdružení, které je účastníkem Národního programu (§ 27 odst. 11, odst. 17 plemenářského zákona), provozovatel inseminační stanice (§ 27 odst. 12 plemenářského zákona), středisko pro přenos embryí (§ 27 odst. 13 plemenářského zákona), oprávněná osoba (§ 27 odst. 14 plemenářského zákona), určená osoba (§ 27 odst. 15 plemenářského zákona), pověřená osoba (§ 27 odst. 16 plemenářského zákona), genobanka (§ 27 odst. 18 plemenářského zákona), uznané chovatelské sdružení (§ 27 odst. 19 plemenářského zákona), či obchodník (§ 27 odst. 22 plemenářského zákona) a dopravce (§ 27 odst. 23 plemenářského zákona). Výše horní hranice ukládaných pokut je stejná jako u přestupků fyzických osob, tedy do 200 000 Kč, do 500 000 Kč a do 1 000 000 Kč, ovšem pověřené osobě může být uložena pokuta až 2 000 000 Kč.¹⁸⁴

183 § 26 odst. 12 písm. c) zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

184 § 27 odst. 24 písm. d) zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Závěr

V mé diplomové práci jsem se zabývala tématem právní úpravy chovu koní, a to jak z hlediska práva soukromého, tak práva veřejného. V oblasti soukromého práva jsem se věnovala hlavně rekonstrukci občanského práva a změnám, které byly pro oblast chovu koní a vlastně i postavení zvířat klíčové. Nabízelo se také porovnat původní a nynější právní úpravu, a myslím si, že nová právní úprava je pro chovatele zvířat přísnější – což souvisí s odklonem od nazírání na zvířata jako na věci, odpovídající moderním trendům a přirozenému vývoji společnosti. Zpřísnění nastalo také v oblasti odpovědnosti za škodu způsobenou zvířetem, kdy nově chovatel odpovídá objektivně, tedy bez ohledu na zavinění. Tato přísnější právní úprava však z hlediska soudní praxe změnou není – na hranici objektivní odpovědnosti byla odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem vykládána judikaturou již za platnosti OZ 1964. Jelikož zvíře není věcí (ač je stále pouze objektem, nikoli subjektem práva a ustanovení týkající se věcí se na něj aplikují přiměřeně), není již bez dalšího možný exekuční postih zvířete (zohledňuje se vazba zvířete k majiteli, v případě koní však tato vazba bude obtížně prokazatelná). Další dle mého názoru podstatnou změnou je výše poskytované náhrady škody při poranění zvířete – škůdce je povinen uhradit i náklady účelně vynaložené na léčbu zvířete, a to i v případě, že převyšují hodnotu zvířete – dá se tedy říct, že život zvířete je nyní brán jako hodnota zasluhující zvláštní ochranu, bez ohledu na hodnotu vyjádřenou penězi.

Také jsem se pochopitelně věnovala veřejnoprávním předpisům – a to konkrétně veterinárnímu zákonu, zákonu na ochranu zvířat proti týrání a plemenářskému zákonu. Tyto tři zákony a jejich prováděcí předpisy tvoří největší materii mé diplomové práce. Z hlediska deliktů odpovědnosti jsem se také zabývala právem trestním – konkrétně tedy trestnými činy týrání zvířat, zanedbání péče o zvíře z nedbalosti a šíření nakažlivé nemoci zvířat. Trestněprávní úprava mi přijde zdařilá, pozitivně vnímám i vývoj směrem ke zpřísnění právní úpravy a zavedení nových skutkových podstat v trestním zákoníku. V oblasti odpovědnosti za přestupky jsem se opět věnovala třem výše zmíněným významným

zákonům a úpravě v nich obsažené, včetně drobného exkurzu do změn, které přinesl nový zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

Ze tří hlavních zákonů, dopadající na oblast chovu koní, činí v praxi nejmenší potíže dodržování podmínek stanovených veterinárním zákonem a prováděcími předpisy. Na území České republiky se v podstatě nevyskytují nebezpečné nákazy koní, aktuálně stále platná opatření Státní veterinární správy týkající se zabránění šíření infekční anémie koní mají spíše preventivní charakter, neboť nákaza se za dobu více než dvou let platnosti těchto opatření na území ČR nevyskytla (na rozdíl od okolních států, například Maďarska, Slovenska, Německa či Polska). V případě svodů koní bývá standardně vyžadováno dodržování stanovených vakcinačních schémat (ta bývají přísnější, než deklarovaná účinnost očkování výrobcem) a platného vyšetření krve, povinnosti stanovené chovatelům koní v této oblasti je tedy možné brát jako všeobecně dobře přijímané a dodržované.

Poněkud jiná situace je v případě zákona na ochranu zvířat proti týrání a prováděcích předpisů k němu. Zde se dá říci, že platná právní úprava ve srovnání se švýcarskou úpravou nereflektuje nejnovější trendy v ochraně například sportovních koní, kde je uzákoněn například zákaz používání rollkuru (tréninková metoda využívající hyperflexi krku koně), nebo zákaz svazování jazyka. Bohužel však stále rostoucí popularita jezdeckého sportu a chovu koní obecně přináší nárůst počtu případů, kdy nejsou dodržovány ani základní požadavky na chov koní – konkrétním častým problémem je stále používání vazného ustájení, či chov koní o samotě. Vzrůstající počet koní a jejich cenová dostupnost způsobují, že se majiteli koní stávají lidé, kteří nemají ani základní představy o fyziologických potřebách koně (například malý žaludek a dlouhá střeva, s čímž souvisí nutnost v podstatě neustálého příjmu potravy v malých dávkách, aby byla zajištěna střevní peristaltika), případně etologických potřebách koně jakožto stádového zvířete, které o samotě zažívá mnoho stresu. Dle mého názoru by bylo vhodné ustanovit zákaz chovu koní o samotě i v případě zájmových chovů, nejlépe pak aplikovat minimální standardy chovu hospodářských zvířat i na zájmové chovy, kde bývá welfare chovaných zvířat často na nižší úrovni.

Musím konstatovat, že kontrolní pravomoci orgánů státní správy nejsou příliš rozsáhlé, problémem je hlavně nemožnost vstupu do široce vykládaného „obydlí“. Bylo by tedy potřeba zvážit, zda zájem na ochraně života a zdraví zvířat do budoucna nepřeváží i zájem na ochraně soukromí člověka. Zatím jsou však méně křiklavé případy porušování zákona na ochranu zvířat proti týrání přehlíženy či dokonce brány jako běžné i ze strany veřejnosti, v budoucnu snad s postupným utlumením náhlého nárůstu zájemců o chov koní a jezdeckví dojde k rozšíření znalostí a zafunguje i nátlak veřejného mínění směrem k chovatelům koní.

Neutěšená situace pak panuje v dodržování posledního ze tří hlavních zákonů upravující chov koní, a to plemenářského zákona a jeho prováděcích předpisů. Přestože je povinnost řádné registrace koně v Ústřední evidenci koní v platnosti již více než 10 let (konkrétně od 1. ledna 2005), stále lze podle záznamů o provedených kontrolách České plemenářské inspekce narazit na koně neevidované, bez průkazu koně či chybně označené, a to ve více než 10% kontrolovaných případů. Ještě horší situace pak panuje v samotném zařazování zvířat do chovu, kdy ze 483 provedených kontrol bylo pochybení (konkrétně použití hřebce nezapsaného v Ústředním registru plemeníků) zjištěno v 480 případech.¹⁸⁵ Podle údajů z Ústřední evidence koní je také početně nejvíce zastoupena skupina koní bez plemenné příslušnosti (konkrétně 29%)¹⁸⁶, což je alarmující vzhledem k tomu, že je v ČR vedeno dostatek otevřených plemenných knih (tj. těch, do kterých lze zapsat i koně jiného plemene, případně bez plemenné příslušnosti). Vzhledem ke vzrůstajícímu počtu chovatelů koní je pravděpodobnost kontroly České plemenářské inspekce malá a při zběžném pohledu na inzerci lze najít mnoho koní pocházející z černé plemenitby (tj. po otci nezapsaném v Ústředním registru plemeníků), nebo nabídky připouštění těmito nelicencovanými hřebci, což svědčí o nízkém povědomí o platné právní úpravě mezi adresáty právních norem.

185 Kontrolované povinnosti českých chovatelů koní. In: Portál eAGRI - resortní portál Ministerstva zemědělství [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/cpi/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/_obsah_cz_CPI_tiskove-zpravy_kontrolovane-povinnosti-ceskych.html

186 Zastoupení jednotlivých plemen z celkového počtu koní k 1. 1. 2014. In: Koncepce chovu koní v ČR [online] [cit. 2017-12-10] Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/322677/Koncepce_chovu_koni_v_CR.pdf

V případě černé plemenitby se nejedná pouze o riziko vymizení některých plemen koní a tedy nenapravitelné ztrátě genetické rozmanitosti, ale také o zvýšené riziko výskytu genetických chorob a defektů, které nastává při použití nelicencovaných zvířat v chovu. Kritéria výběru zvířat do chovu by totiž měla být stanovena tak, aby zohledňovala zdravotní, charakterovou i výkonnostní stránku zvířete, a potomstvo dosahovalo stále lepších vlastností, nebo alespoň nedocházelo ke zhoršení. U zvířat bez původu roste také riziko náhodného inbreedingu (příbuzenské plemenitby), jelikož předkové těchto koní nejsou známi. Náprava současného stavu by dle mého názoru byla mimořádně obtížná, bylo by nutné rapidně zvýšit důraz na dodržování plemenářského zákona, což by si vyžádalo velké nároky jak finanční, tak na personální aparát.

Shrnula bych tedy, že platná právní úprava je v podstatě dostatečná, avšak pro adresáty norem zřejmě poněkud nepřehledná, vzhledem k tomu, že hlavně některá ustanovení plemenářského zákona a zákona na ochranu zvířat proti týrání nejsou dodržována. Je však možné, že tento negativní trend je zapříčiněn prudkým nárůstem zájemců o odvětví chovu koní, přičemž je mezi novými zájemci o chov koní a jezdeckví nedostatečná míra znalostí, stejně tak jako povědomí veřejnosti o fyziologických a etologických potřebách koní je nízké, a nefunguje tak tlak společnosti na zlepšování podmínek chovaných zvířat v mimoprávní oblasti.

Seznam použitých pramenů a literatury

TIŠTĚNÉ PRAMENY

DAMOHORSKÝ, Milan, Hana MÜLLEROVÁ, Martin SMOLEK a Tereza SNOPKOVÁ. Zemědělské právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-584-5.

DUŠEK, Jaromír. *Chov koní*. Vyd. 3. Praha: Brázda, 2011. ISBN 978-80-209-0388-4.

HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

JAKUBEC, Václav. *Odhad plemenné hodnoty hospodářských zvířat: Estimate of breeding value in farm animals*. Rapotín: Asociace chovatelů masných plemen, 1999.

JEMELKA, Luboš. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: Zákon o některých přestupcích : komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-666-1.

LAMKA, Jiří a Lubomír DUCHÁČEK. *Veterinární léčiva pro posluchače farmacie*. Vyd. 4., nezměn. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2790-8.

MISAŘ, Drahošlav. *Vývoj chovu koní v Čechách, na Moravě a na Slovensku*. Praha: Brázda, 2011. ISBN 978-80-209-0383-9.

MÜLLEROVÁ, Hana, David ČERNÝ a Adam DOLEŽAL. *Kapitoly o právech zvířat: "my a oni" z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva*. Praha: Academia, 2016. Právo - etika - společnost. ISBN 978-80-200-2601-9.

MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9.

NAVRÁTIL, Jan. *Základy chovu koní*. 3., přeprac. vyd. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací Praha, 2007. ISBN 978-80-7271-186-4.

STEJSKAL, Vojtěch a Martin LESKOVJAN (eds.). *Člověk a zvíře - v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

ŠVESTKA, Jiří a SPÁČIL, Jiří a ŠKÁROVÁ, Marta a HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6.

Občanský zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-630-3.

DOHNAL, Jakub. Škoda způsobená zvířetem: *Bulletin advokacie*. 2016.

JISKROVÁ, Dr. Ing. Iva. Možnosti odhadu plemenné hodnoty českého teplokrevníka metodou BLUP – Animal model. *Náš chov*. 2012(4).

MÜLLEROVÁ, Hana. Mohou mít zvířata práva? Vývoj konceptu právní subjektivity a právní postavení zvířat. *Právník*. **2012/10**. ISSN 0231-6625.

MÜLLEROVÁ, Hana. Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník. *České právo životního prostředí*. Česká společnost pro právo životního prostředí, 1/2014, ISSN 1213-5542.

Příloha: Chov koní. *Časopis Náš chov*. 2015(1)

INTERNETOVÉ ZDROJE

BÁČOVÁ, Petra. Nový občanský zákoník na exekučním postihu zvířat nic nemění (21.10.2013). In: *Exekutorská komora ČR* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1371-novy-obcansky-zakonik-na-exekucnim-postihu-zvirat-nic-nemeni-21-10-2013>

KESSLER, Tomáš. *Přestává být zvíře věcí? Aneb krátký exkurz do právní úpravy zvířat v novém občanském zákoníku* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z:

<http://www.epravo.cz/top/clanky/prestava-byt-zvire-veci-aneb-kratky-exkurz-do-pravni-upravy-zvirat-v-novem-obcanskem-zakoniku-82444.html>

KOBEDA, Kryštof. *Vady právních jednání podle nového občanského zákoníku* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/vady-pravnich-jednani-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku-83966.html>

MÜLLEROVÁ, Hana. *Zvířata a paragrafy*. Akademie věd ČR: *Edice Věda kolem nás* [online]. Národní 18, 116 00 Praha 1 – Nové Město: Středisko společných činností AV ČR, v. v. i., pro Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i., 2015 [cit. 2017-12-20].

ŠTROF, Michal a Tereza TROJANOVÁ. Soukromoprávní odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem se zaměřením na význam spolupůsobení poškozeného na vznik škody. [epravo.cz](http://www.epravo.cz)

PETERKOVÁ, Markéta. Nový občanský zákoník a právní postavení zvířete. In: [Equichannel.cz](http://www.equichannel.cz) [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/novy-obcansky-zakonik-a-pravni-postaveni-zvirete>

PETERKOVÁ, Markéta. Paragrafy okolo koupě koně. In: [Equichannel.cz](http://www.equichannel.cz) [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/paragrafy-okolo-koupe-kone>

ŠVEHLOVÁ, Dominika a Jan KOŽÍŠEK. Odčervím i vaše koně. [Equichannel.cz](http://www.equichannel.cz) [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/odcervim-i-vase-kone>

Aktuální seznam koní v PK českého trakéna k 16.5.2016. In: Svaz chovatelů českého trakéna [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: www.ceskytraken.cz/pk_trak/doc/PK_TRAK_2016.xls

Animal Diversity Web [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://animaldiversity.org/accounts/Equus_caballus/classification/#Equus_caballus

Dostihový řád In: Jockey Club České republiky [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://www.dostihjyc.cz/download/dostihy/D___2017clean.pdf

Exmoor's Wildlife. *Exmoor National Park* [online]. [cit. 2016-12-20]. Dostupné z: <http://www.exmoor-nationalpark.gov.uk/Whats-Special/wildlife>

Historie Jockey Clubu. In: Jockey Club České republiky [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://www.dostihyjc.cz/z_udaje.php?stranka=92

History of the Exmoor Pony. The Exmoor Pony Society [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.exmoorponysociety.org.uk/history-of-the-exmoor-pony-.html>

Jaké kontroly čekají Českou plemenářskou inspekci v rámci tzv. welfare? In: Portál eAGRI - resortní portál Ministerstva zemědělství [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/cpi/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/_obsah_cz_CPI_tiskove-zpravy_jake-kontroly-cekaji-ceskou-plemenarskou.html

Konsolidovaná verze důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku, [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

Kontrolované povinnosti českých chovatelů koní. In: Portál eAGRI - resortní portál Ministerstva zemědělství [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/cpi/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/_obsah_cz_CPI_tiskove-zpravy_kontrolovane-povinnosti-ceskych.html

Národní dotace. In: *Státní zemědělský intervenční fond* [online]. [cit. 2017-12-12]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/narodni-dotace>

Majitelé koní v USA vypouštějí kvůli nákladům zvířata do přírody. In: *EnviWeb* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.enviweb.cz/clanek/priroda/73953/majitele-koni-v-usa-vypousteji-kvuli-nakladum-zvirata-do-prirody>

Ochrana zvířat při přepravě. *Veterinární a farmaceutická univerzita Brno* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://cit.vfu.cz/oz/Oz/preprava.htm>

O Ministerstvu zemědělství. In: *Portál eAGRI - resortní portál ministerstva zemědělství* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/o-ministerstvu/>

Prezentace z přednášky o ochraně zvířat při přepravě. *Veterinární a farmaceutická univerzita Brno* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://cit.vfu.cz/oz/Oz/transport.ppt>

Přehled druhů zvířat a jejich spotřeby k pokusným účelům v letech 1994-2015. In: *Portál eAGRI - resortní portál ministerstva zemědělství* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1486/EPZ94_15t_druhy.pdf

Přehled druhů zvířat a jejich spotřeby k pokusným účelům v ČR v roce 2016. In: *Portál eAGRI - resortní portál Ministerstva zemědělství* [online] [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1497/EPZ16t_resorty.pdf

Přehled porážených koní od roku 1989. In: *Portál eAGRI - resortní portál ministerstva zemědělství* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/241221/Prehled_porazenych_koni_od_roku_1989_a_pocty_k_onfiskovanych_koni_na_jatkach_v_roce_2010___2012.pdf

Řád plemenné knihy českomoravského belgického koně. In: *Asociace svazů chovatelů koní České republiky* [online]. [cit. 2017-12-20] Dostupné z: http://www.aschk.cz/sites/default/files/dokumenty/schvaleny_rpk_cmb_19.3.2010_0.doc

Řád plemenné knihy slezského norického koně. In: *Asociace svazů chovatelů koní České republiky* [online]. [cit. 2017-12-20] Dostupné z: http://www.aschk.cz/sites/default/files/dokumenty/rpk_sn_-_uprava_07_po_prip._mze_0.doc

Řád plemenné knihy starokladrubského koně. In: *NH Kladruby nad Labem, s.p.* [online]. [cit. 2017-12-20] Dostupné z: <http://www.nhkladruby.cz/dokumenty/radpk05.pdf>

Souhrn údajů o přípravku T61. *Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.uskvbl.cz/attachments/spc/0910f7c780433b4f.doc>

Stránky Mezinárodní jezdecké federace. In: *Fédération Equestre Internationale* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <https://www.fei.org/>

Stránky Mezinárodní federace dostihových autorit. In: *International Federation of Horseracing Authorities* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.horseracingintfed.com/Default.asp?section=About%20IFHA&area=0>

Stránky Western Riding Clubu České republiky [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z <http://www.wrc.cz/o-nas/>

Šlechtitelský program huculského koně. In: Asociace chovatelů huculského koně Česká republika [online]. [cit. 2017-12-20] Dostupné z: <http://www.hucul-achhk.cz/pdf/program.pdf>

Testační odchovny. In: Svaz chovatelů českého teplokrevníka [online]. [cit. 2017-12-20] Dostupné z: <http://www.schct.cz/cz/hribata/testacni-odchovny.html>

Uznaná chovatelská sdružení koní. In: Agrární komora České republiky [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.apic-ak.cz/uznana-chovatelska-sdruzeni-koni.php>

Všeobecná pravidla jezdeckého sportu. In: Česká jezdecká federace [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://www.cjf.cz/files/stranky/dokumenty/pravidla/2017/2017_vseobecna_pravidla_0603_1.pdf

Vzácnější než panda. Divokých koní z Exmooru zbývají poslední dva tisíce. *Česká krajina* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.ceska-krajina.cz/1625/vzacnejsi-nez-panda-divokych-koni-z-exmooru-zbyvaji-posledni-dva-tisice/>

Zastoupení jednotlivých plemen z celkového počtu koní k 1. 1. 2014. In: Koncepce chovu koní v ČR [online]. [cit. 2017-12-20] Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/322677/Koncepce_chovu_koni_v_CR.pdf

Webové stránky Městské veterinární správy v Praze Státní veterinární správy In: Městská veterinární správa v Praze Státní veterinární správy [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.mevs.cz/>

Webové stránky Národního referenčního střediska pro genetické zdroje zvířat [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.genetickezdroje.cz/geneticke-zdroje/co-jsou-geneticke-zdroje/>

Webové stránky Státní veterinární správy In: Státní veterinární správa [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.svscr.cz/>

PŘÁVNÍ PŘEDPISY

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 134/1999 Sb., o sjednání Úmluvy o biologické rozmanitosti

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 134/1999 Sb., o sjednání Úmluvy o biologické rozmanitosti

Vyhláška č. 382/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na obchodování se zvířaty a o veterinárních podmínkách jejich dovozu ze třetích zemí

Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 342/2012 Sb., o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemísťování a přepravě zvířat a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činností

Vyhláška č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem

Vyhláška č. 72/2017 Sb., o genetických zdrojích zvířat

Vyhláška č. 448/2006 Sb., o provedení některých ustanovení plemenářského zákona, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády č. 453/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin

Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97

Nařízení Rady (ES) č. 1255/97 o kritériích Společenství pro místa zastávek a o změně plánu cesty uvedeného v příloze směrnice 91/628/EHS

Nařízení Rady (ES) č. 1040/2003, kterým se mění nařízení (ES) č. 1255/97, pokud jde o použití míst zastávek

Prováděcí nařízení komise (EU) č. 2015/262 kterým se stanoví pravidla podle směrnic Rady 90/427/EHS a 2009/156/ES, pokud jde o metody identifikace koňovitých

Rozhodnutí Komise (EHS) č. 92/353 stanoví kritéria pro schválení nebo uznávání organizací a asociací, které vedou nebo zakládají plemenné knihy pro registrované lichokopytníky z čeledi Equidae

Rozhodnutí Komise (EHS) č. 92/354 stanoví určitá pravidla pro zajištění koordinace mezi organizacemi a asociacemi, které vedou nebo zakládají plemenné knihy pro registrované lichokopytníky z čeledi Equidae

Rozhodnutí Komise (ES) č. 96/78 o kritériích pro zápis a registraci koňovitých do plemenných knih pro chovné účely

Metodika kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace 2017. *Portál Státní veterinární správy ČR* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/Methodika-kontroly-zdravi-zvirat-a-narizene-vakcinace-na-rok-2017.pdf>

Stanovisko SVS k rostoucímu výskytu infekční anemie koní v okolních státech. *Státní veterinární správa* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/svs/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2015_stanovisko-svs-k-rostoucimu-vyskytu-anemie-koni.html

Švýcarský zákon na ochranu zvířat proti týrání. In: *Der Bundesrat: Das Portal der Schweizer Regierung* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/20080796/index.html>

Veterinární podmínky pro svody koní platné od 4. června 2016 [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/404128/podminky_kone_2015_06_04.pdf

Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na udržování a využívání genetických zdrojů pro výživu a zemědělství pro rok 2017. In: Portál eAGRI - resortní portál ministerstva zemědělství [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/narodni-dotace/geneticke-zdroje/dotace/zasady-pro-rok-2017/>

JUDIKATURA

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 2013, spisová značka 25 Cdo 1094/2001

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011

Právní úprava chovu koní

Abstrakt

Tato diplomová práce s názvem Právní úprava chovu koní se věnuje platné právní úpravě vztahující se k chovu koní v České republice. Diplomová práce má celkem osm kapitol. První kapitola je věnována postavení zvířete v občanském právo, a to jak z hlediska historického vývoje, tak aktuálně platné právní úpravě. Druhá kapitola je zaměřena na požadavky kladené na chovatele koní veterinárním zákonem. Třetí kapitola se věnuje požadavkům zákona na ochranu zvířat proti týrání se zaměřením na koně a jezdecký sport. Čtvrtá kapitola pojednává o požadavcích kladených plemenářským zákonem na chov koní, a to od evidence koní až po výběr zvířat do plemenitby a genetické zdroje. Pátá kapitola se zaměřuje na organizační zabezpečení chovu koní z hlediska státní správy, zatímco šestá kapitola se zabývá organizací jezdeckého sportu. Sedmá kapitola je věnována občanskoprávní odpovědnosti v chovu koní, a poslední, osmá kapitola, odpovědnosti za trestné činy a přestupky.

Klíčová slova:

kůň

zvíře

právní úprava

Legal regulation of horse breeding

Abstract

This diploma thesis, entitled "Legal regulation of horse breeding", deals with valid legal regulations related to horse breeding in the Czech Republic. The diploma thesis consists of a total of eight chapters. The first chapter is devoted to the position of the animal in civil law, both in terms of historical development and current legal regulation. The second chapter focuses on requirements imposed on horse breeders by the Veterinary Act. The third chapter deals with the requirements of the Animal Welfare Act, especially in regards to equestrian sports. The fourth chapter deals with the requirements of the Breeding Act for horse breeding, including horse's evidence, selection of animals for breeding purposes and genetic resources. The fifth chapter focuses on the organizational provision of horse breeding in terms of state administrative body, while the sixth chapter deals with the organization of equestrian sport. The seventh chapter deals with civil liability in horse breeding, and the last, eighth chapter, deals with liability for both criminal offenses and administrative offenses.

Klíčová slova:

horse

animal

legal regulation